

Jyväskylän seudun Perhe -hanke

1.7.2005–30.10.2007

**Perhepalveluverkostoja,
varhaista tukea ja kumppanuutta**

15.9.2006

Projektipäällikkö
Jaana Kemppainen

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. HANKKEEN PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET	3
2.1. Hankekunnat	3
2.2. Hankkeen päämääränä	4
2.3. Hankkeen tavoitteet.....	4
3. HANKKEEN ORGANISAATIO.....	6
3.1. Ohjausryhmä	6
3.2. Alueryhmät	7
3.2.1. Jyväskylän kaupungin alueryhmät.....	7
3.2.2. Jyväskylän maalaiskunnan kumppanuusryhmä.....	8
3.2.3. Laukaan kunnan alueryhmä	9
3.2.4. Muuramen kunnan alueryhmä	10
3.3. Hankkeen henkilöstö	10
5. HANKKEEN TOIMINTA	13
5.1. Perhetoiminta	13
5.1.1. Perhekahvilat	13
5.1.2. Perhekeskukset	15
5.1.3. Vertaisryhmät.....	16
5.1.4. Isätoiminta	18
5.1.5. Perhetapahtumat	19
5.1.6. Perhekyselyt	20
5.2. Perhetyö.....	21
5.2.1. Neuvolan perhetyö.....	21
5.2.2. Päivähoidon perhetyö	23
5.2.3. Työparityöskentely	24
5.3. Koulutus	24
5.3.1. Matka-ryhmä.....	24
5.3.2. Äitiverkko-ohjaajakoulutus	24
5.3.3. Isän kohtaaminen palveluissa ja toiminnoissa	25
5.3.4. Perhekahvilakoulutus.....	25
5.3.5. Konsultointiprosessit.....	26
5.3.6. Henkilöstön koulutus.....	26
5.4. Tiedotus	27
5.4.1 Hanke-esittelyt.....	27
5.5. Opiskelijayhteistyö.....	28
6. HANKKEEN ARVIOINTI JA SEURANTA	29
7. MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?	29
LIITTEET	31
Liite 1. Vauvaperhe-ryhmä palaute	31
Liite 2. Keltinmäen alueen perhekysely	32
Liite 3. Muuramen perhekysely	34
Liite 4. Perhekahvila-palaute	36
Liite 5. Isä-rundi palaute	37

1. JOHDANTO

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 2.10.2003 sosiaalialan tulevaisuuden turvaamisesta todettiin, että "perheiden välistä vertaistukea vahvistetaan ja kehitetään perheiden tarpeista lähtevää perhekeskustoimintaa".

Sosiaali- ja terveysministeriö 10.2.2005 käynnisti yhdessä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin, Opetushallituksen, Suomen Kuntaliiton, Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen Vanhempainliiton ja Suomen evankelisluterilaisen kirkkohallituksen kanssa perhepalvelujen kumppanuusohjelman (PERHE -hanke. Perhepalvelujen kumppanuusohjelma. STM. Monisteita 2005:4). Hanke on osa terveydenhuollon ja sosiaalialan kansallisia kehittämishankkeita.

Perhepalvelujen kumppanuusohjelman avulla pyritään parantamaan erityisesti peruspalvelujen kuten neuvolan, päivähoidon ja koulun rakenteita ja toimintamuotoja valtakunnallisessa, seudullisessa ja paikallisessa yhteistyössä eri hallinnonalojen ja muiden toimijoiden kanssa. Päämääränä on perhepalveluverkosto tai -keskustoimintamalli, jossa julkinen sektori, seurakunnat, järjestöt, vapaaehtoistoimijat, perheet itse ja mahdollisuuksien mukaan myös yksityinen sektori toimivat kumppaneina. Kumppanuusyhteistyön työvälineitä ovat mm. kuntien lapsipoliittiset strategiat, lastenneuvolaoppaat, varhaiskasvatuksen linjaukset ja perusteet, esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet ja kouluterveydenhuollon opas ja laatusuositus.

Valtionavustuksen myöntämisen ehtona oli mm., että "hankkeen avulla rakennetaan pysyvä perhepalveluverkosto tai perhekeskustoimintamalli". (Hakijan opas. Valtionavustuksen hakeminen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeille vuosina 2005 - 2007. STM. Oppaita 2004:15.)

Jyväskylän kaupunki haki valtionavustusta Jyväskylän seudun Perhe -hankkeelle 28.2.2005 lapsiperheiden peruspalvelujen verkostoituminen ja yhteistyörakenteiden uudistaminen painoalueelta. Jätettyä hakemusta täydennettiin 25.4.2005. Myönteinen päätös kehittämishankkeeseen saatiin 26.4.2005.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi hakijalle Jyväskylän kaupunki Jyväskylän seudun Perhe -kehittämishankkeen toteuttamiseen valtionavustusta 508 125 euroa. Hankkeen arvioidut kokonaiskustannukset ovat 715 000, josta valtionavustukseen oikeuttavien kustannusten määrä on 677 500 euroa. Hankkeen arvioitu toteuttamisaika on 1.7.2005–31.12.2007.

2. HANKKEEN PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET

2.1. Hankekunnat

Jyväskylän seudun Perhe -hankkeessa ovat mukana Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta, Laukaa ja Muurame. Keskeisimpänä kolmannen sektorin toimijana on MLL:n Keski-Suomen piiri, joka osallistuu hankkeeseen 37 500 eurolla.

Hankkeen hallinnoija Jyväskylän kaupunki on solminut kuntien (11.10.2005), MLL:n Keski-Suomen piirin (25.10.2005) ja MLL:n Jyväskylän yhdistyksen (10.11.2005) kanssa sopimukset. Sopimuksia on täydennetty lisäliitteellä 7.12.2005.

Jyväskylän kaupungin ja MLL:n Keski-Suomen piirin väliseen sopimukseen kirjattiin ehdot ja korvaukset, joita MLL:n paikallisyhdistykset voivat hakea hankkeelta perhekahvila- ja vertaisryhmätoimintansa toteuttamiseen. MLL:n Keski-Suomen piiri solmi sopimukset Jyväskylän seudun Perhe –hankkeen alueella toimivien paikallisyhdistysten kanssa.

2.2. Hankkeen päämääränä

Jyväskylän seudun Perhe –hanke on ennaltaehkäisevä, lapsiperheitä tukeva kumppanuushanke. Hankkeen päämääränä on pysyvä, paikallisella tasolla toimiva perhepalveluverkosto, jossa toteutetaan aikaisempaa tiiviimpää kumppanuutta eri toimijoiden kesken, perheiden kohtaamisessa huomioidaan perheiden omat vahvuudet ja voimavarat vastavuoroisesti ja jossa vertaisryhmät ja vapaaehtoistoiminta ovat osana palveluverkosta.

Hankkeessa luotavissa perhepalveluverkostoissa keskeistä on kumppanuuden tiivistyminen, vanhemman ja lapsen äänen kuuleminen, vanhemmuuden vahvistuminen keskittyen myös isiin sekä varhaisen tuen muotojen kehittäminen perheille. Kumppanuutta toteutetaan toimialojen sisällä ja välillä, seurakunnan, julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä vanhempien, vapaaehtoisten ja ammattilaisten välillä.

2.3. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on lisätä lapsiperheiden hyvinvointia, turvata lapsen terve kasvu ja kehitys sekä vahvistaa vanhemmuutta. Vanhemmuutta vahvistetaan tukemalla lasten ja vanhempien (myös isien) osallisuutta, tarjoamalla vertaistuen ja verkostoitumisen mahdollisuuksia, tukemalla yhteisöllisyyden kehittymistä asuinalueilla sekä kehittämällä varhaisen, matalan kynnyksen tuen muotoja lapsiperheille.

Hankkeen tavoitteina on lisäksi selkeyttää ja uudistaa lapsiperheille suunnattujen palvelujen rakenteita ja toimintakulttuuria, selkeyttää ennaltaehkäisevää palvelurakennetta, selkeyttää moniammatillisen työn rakenteita ja toimintamalleja asiakaslähtöisiksi työtavoiksi sekä selkeyttää ja verkostoida perhetyötä.

Hankkeen tavoitteet painottuvat hankekunnissa ja MLL Keski-Suomen piirissä seuraavasti:

Jyväskylän kaupunki:

1. Perheiden verkostoitumisen tukeminen julkinen – järjestö yhteistyönä.
2. Perhetyön verkostoituminen, perhetyötä eri tahoilla neuvola, päivähoito, sosiaalityö, psykososiaaliset palvelut, koulu – työmenetelmien, yhteistyön ja työnjaon kehittäminen yhteisen asiakkuuden näkökulmasta.
3. Moniammatillisen työn rakenteiden ja toimintamallien selkiyttäminen.
4. Kodin ja koulun yhteistyön tukeminen.

Jyväskylän maalaiskunta:

1. Perhekeskustoiminnan kehittäminen kumppanuusperiaatteella.
 - Mukana julkinen, järjestö (vapaaehtoiset), seurakunta, perheet ym.
 - Tavoitteena saada mukaan eri toimialojen työntekijöitä.
2. Vapaaehtoistoiminnan tuominen osaksi palvelujärjestelmää.
 - Uudenlaisen parityöskentelyn kehittäminen julkinen–järjestö –periaatteella.
3. Kodin ja päivähoidon / koulun yhteistyön tukeminen.
4. Lastensuojelun perhetyön määrällinen ja sisällöllinen laajentaminen.
 - Perhetyöntekijä mukana päiväkotiryhmässä, jossa lastensuojelullisin perustein hoidettavia lapsia (työskentely myös kotona)
5. Lasten kuntouttavan työtteen lisääminen ja tehostaminen.
6. Moniammatillisen työn rakenteiden ja toimintamallien selkiyttäminen.

Laukaan kunta:

1. Varhaisen tuen lisääminen perheille. Neuvolan perhetyön työmuotojen kehittäminen.
2. Perhepalveluverkoston kehittäminen kumppanuusperiaatteella.
 - Mukana julkinen, järjestö (vapaaehtoiset), seurakunta, perheet ym.
 - Tavoitteena saada mukaan eri toimialojen työntekijöitä.
 - MLL:n perhekahvilatoiminnan kehittäminen ja laajentaminen osana alueen perhepalveluverkostoa.
3. Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen ja koordinoinnin aloittaminen julkinen – järjestö yhteistyössä.
4. Perheiden vertaistukiverkoston ja sosiaalisen tukiverkoston laajentaminen kumppanuuden avulla.
5. Moniammatillisten toimintamallien juurruttaminen käytäntöön asiakaslähtöiseksi työtavaksi (myös perheet mukaan työskentelyyn).

Muuramen kunta

1. Perhekeskustoiminnan kehittäminen kumppanuusperiaatteella.
 - Mukana julkinen, järjestöt (vapaaehtoiset), seurakunta, perheet ym.
 - MLL:n perhekahvilatoiminnan kehittäminen ja laajentaminen osana alueen perhekeskustoimintaa.
2. Moniammatillisen työryhmätyöskentelyn rakenteiden ja toimintamallien selkiyttäminen.
3. Perhetyön verkostoituminen perhetyötä eri tahoilla neuvola, päivähoito, sosiaalityö, psykososiaaliset palvelut, koulu – yhteistyön ja työnjaon kehittäminen yhteisen asiakkuuden näkökulmasta.
4. Kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen.

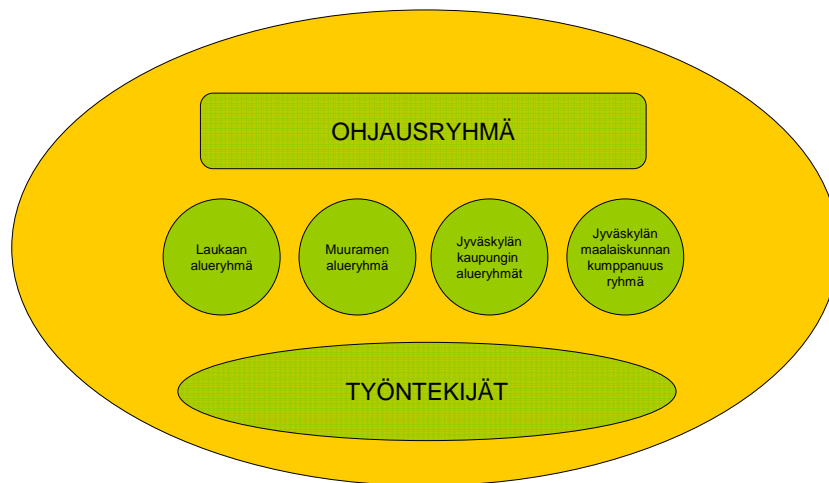
MLL Keski-Suomen piiri

1. Järjestön ja julkisen välinen kumppanuus.
2. Vapaaehtoisten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen – lapsen ääni kuuluviin.
3. MLL:n yhdistysten perhekahvila ja muu toiminta osaksi alueiden perhekeskustoimintaa ja perhepalveluverkostoa.

- Perhekahviloiden paikallisten toimintamallien laatiminen, kehittäminen ja koordinointi.
4. Moniammatillisen koulutuksen kehittäminen ja tuen järjestäminen perhekahviloiden / vertaisryhmien vetäjille.
 5. MLL:n Kimppaperhe –mallin levittäminen ja juurruttaminen.

3. HANKKEEN ORGANISAATIO

Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Hankkeen toteuttamisesta vastaavat ohjausryhmä, kuntien alueella kokoontuvat alue- / kumppanuusryhmät sekä hankkeen työntekijät (projektipäällikkö, perhekeskuskoordinaattori ja perhetyöntekijät). Hankkeen organisaatio on kuvattu kuviossa 1.

3.1. Ohjausryhmä

Ohjausryhmä hyväksyy hankkeen tavoitteet ja rajaukset. Se arvioi, ohjaa ja suuntaa hankkeelle asetettuja tavoitteita ja seuraa tavoitteiden toteutumista säännöllisesti. Lisäksi se ohjaa, koordinoi ja kehittää hankkeen toimintaa. Ohjausryhmä toimii myös linkkinä muiden projektien ja toimijoiden välillä. Se päättää, milloin on aika tarkistaa projektin etenemistä, koska projekti päätetään ja kuinka sitä jatketaan. Tärkeänä tehtävänä on myös kannustaa ja rohkaista projektiin osallistuvia tahoja.

Vuonna 2005–2006 ohjausryhmän kokoonpano:

Pekka Utriainen, sosiaali- ja terveysjohtaja, Jyväskylä, pj (hankkeen vastuhenkilö)
 Arja Aroheinä, kehittämispäällikkö, sosiaali- ja terveyspalvelukeskus, Jyväskylä, vpj.
 Pirkko Rissanen, sivistystoimenjohtaja, Jyväskylän maalaiskunta
 varaj. Risto Kortelainen, sosiaalijohtaja
 Maija-Riitta Markkanen, päivähoito- ja perhepalvelujen johtaja, Jyväskylän maalaiskunta
 Pirjo Nieminen, sosiaalityöntekijä, Laukaa
 varaj. Vuokko Hiljanen, sosiaalijohtaja
 Marja-Leena Kauronen, johtava hoitaja, Laukaa (1.8.2006 asti Annikki Kokko, vs. johtava hoitaja)
 Kari Jaatinen, sosiaalijohtaja, Muurame
 varaj. Auli Peränen, vastaava sosiaalityöntekijä
 Tiina Laine, suunnittelija, opetuspalvelukeskus, Jyväskylä (1.8.2006 asti Laila Kontkanen, sivistystoimen johtaja)
 varaj. Eino Leisimo, kehittämispäällikkö, opetuspalvelukeskus
 Mirja Lavonen-Niinistö, toiminnanjohtaja, MLL:n Keski-Suomen piiri
 varaj. Kaarina Lehto, lastenhoitotoiminnan koordinaattori (1.8.2006 asti Pia Nyman,

nuorisotyön koordinaattori)
 Marjo Martikainen, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala (31.12.2005 asti Asta Suomi, va. kehityspäällikkö)
 varaj. Katri Ryttyläinen, kehityspäällikkö (31.12.2005 asti Marjut Katajavuori-Vartiainen, lehtori)
 Anna Rönkä, erikoistutkija, Jyväskylän yliopisto, perhetutkimuskeskus (31.12.2005 asti Ulla Kinnunen, professori)
 varaj. Kimmo Jokinen, professori (31.12.2006 asti Marja-Leena Böök, erikoistutkija)
 Marja Heikkilä, johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
 varaj. Raili Haaki, suunnittelija
 Anna Sainpalo, lapsityönohjaaja, Muuramen seurakunta
 varaj. Kirsti Yli-Suvanto, lapsityönohjaaja, Jyväskylän kaupunkiseurakunta
 Jaana Kemppainen, projektipäällikkö, Jyväskylän seudun Perhe –hanke
 Anu Juurakko, MLL:n perhekeskuskoordinaattori, Jyväskylän seudun Perhe –hanke, sihteeri

Ohjausryhmä on kokoontunut hankkeen käynnistyskokouksen (22.6.2005) jälkeen seitsemän kertaa: 8.9., 11.10., 30.11.2005, 19.1., 14.3., 3.5. ja 9.8.2006.

3.2. Alueryhmät

Kuntien alueella toimivien alue- / kumppanuusryhmien tehtävänä on rakentaa ja vahvistaa kumppanuutta eri toimijoiden välille ja sitä kautta perustaa alueelleen paikallisia perhepalveluverkostoja oman alueen tai kunnan lapsiperheiden tarpeita vastaavaksi. Alueryhmät seuraavat hankkeen tavoitteiden toteutumista oman kuntansa alueella. Alueryhmissä on mukana julkisen sektorin eri toimialojen työntekijöitä (ks. kuvio 2, s. 10), seurakunnan työntekijä ja kolmannen sektorin yhdistysten vapaaehtoisia. Lapsiperheitä edustavat lähinnä vapaaehtoiset vaikka vanhemman ja lapsen ääntä tuovat esille omalta palvelu- ja toiminta-alueeltaan myös muut ryhmän jäsenet. Alueryhmässä mukana olevat tiedottavat omaa taustayhteisöään yhteisestä keskustelusta ja hankkeen muista asioista. Alueryhmien ja alueryhmien alle perustettujen työryhmien kokouksista on kirjattu muistiot.

3.2.1. Jyväskylän kaupungin alueryhmät

Jyväskylän seudun Perhe –hankkeen pilottialueena Jyväskylässä on Keltinmäen asuinalue (sis. Keltinmäki, Mäyrämäki, Mustalampi, Myllyjärvi ja Ylä-Myllyjärvi), jossa myös yksi hankkeen perhetyöntekijöistä työskentelee. Alueella perheiden kanssa toimivia tahoja kutsuttiin laajasti ideoimaan yhteistyötä ja rakentamaan kumppanuutta ennaltaehkäiseviin lapsiperheen palveluihin ja toimintoihin. Keltinmäen perhetoimijoiden aluetiimissä ovat olleet vuosina 2005–2006 eri kokoonpanoilla läsnä:

Marja-Leena Huisko, pj., Jyväskylän seudun Perhe -hanke
 Marjo Honkonen, siht., perhe- ja leikkitoiminta
 Minna Arola, nuorisoasiainkeskus
 Marja-Leena Tiihonen, nuorisoasiainkeskus
 Jaana Moilanen, MLL Keltinmäen alue
 Maia Fandi, Välittävät sukupolvet verkoksi -hanke
 Sirkka-Liisa Hannonen, sosiaalityö
 Ritva Jokinen, lasten päivähoitopalvelut
 Pirjo-Liisa Junttila, Jyvasseudun työttömät ry
 Tuulikki Väliniemi, Keltinmäen Asukasyhdistys ry.
 Päivi Lehtonen, lastensuojelun avohuolto
 Eeva-Liisa Liimatainen, psykososiaaliset palvelut, läntinen alue
 Janelle Julin, lastensuojelu
 Laura Vainio-Pernu, koulu, Keltinmäki

Heli Valkonen, lastenneuvola Keltinmäki (31.5.06 saakka)
 Tytti Puukko, äitiysneuvola Keltinmäki, sij. Katri Kuoppala
 Kirsti Yli-Suvanto, lapsi- ja perhetyö, Jyväskylän kaupunkiseurakunta
 Jaana Kemppainen, Jyväskylän seudun Perhe –hanke
 Anu Juurakko, Jyväskylän seudun Perhe –hanke
 Jani Myllyaho, Jyväskylän seudun Perhe –hanke

Kokouksissa mukana olleiden lisäksi kokouskutsut ja muistiot lähetetään mm. Mäyrämäen ja Myllyjärven asukasyhdistyksille sekä Mustalammen MLL:n kotiperhekahvilatoiminnan yhteyshenkilölle. Keltinmäen perhetoimijoiden aluetiimi (pj. Marja-Leena Huisko) on kokoontunut 11.11.2005, 19.1., 14.3., 17.5. ja 14.9.2006.

Myös Jyväskylän kaupungin keskustan alueelle on perustettu perhetoimijoiden aluetiimi, joka kokoaa Jyväskylän kaupungin keskustan alueella perheiden kanssa toimivia tahoja yhteiseksi verkostoksi tavoitteenaan yhteistyön ja kumppanuuden tiivistyminen sekä tiedonkulun lisääminen. Keskustan aluetiimi on kokoontunut 8.6. ja 31.8.2006. Mukana tiimissä ovat olleet:

Marja-Leena Huisko, pj., perhetyöntekijä, Jyväskylän seudun Perhe –hanke
 Sari Paananen, siht., perhe- ja leikkitoiminta, lasten päivähoitopalvelut
 Timo Korhonen, lasten päivähoitopalvelut
 Sanna Puukari-Pirinen, Perhekeskus Tourutupa, MLL Jyväskylä
 Ulla Ahvo, Jyväskylä
 Helena Huovila, Jyväskylä
 Sirkka Oksanen, lapsityö, Jyväskylän kaupunkiseurakunta
 Lea Pietiläinen, diakonityö, Jyväskylän kaupunkiseurakunta
 Johanna Jässberg, nuorisotyö, Jyväskylän kaupunkiseurakunta
 Taja Kiiskilä, sosiaalityö
 Janelle Julin, lastensuojelun perhetyöntekijä
 Eija Luontama, lastensuojelun perhetyöntekijä
 Pirjo Selin, lastensuojelun sosiaalityöntekijä
 Aila Koistinen, Hyve-toiminta
 Heli Valkonen, lastenneuvola, keskusta
 Jani Myllyaho, Jyväskylän seudun Perhe-hanke

Hankkeen Jyväskylän asioita käsitellään myös Jyväskylän kaupungin lapset ja nuoret työryhmässä, jossa ovat mukana:

Pirjo Tuosa, pj., tulosaluejohtaja, lasten päivähoitopalvelut
 Arja Aroheinä, siht., kehittämispäällikkö, sosiaali- ja terveystalouden suunnittelu ja kehittämissyksikkö
 Ulla Kuittu, tulosaluejohtaja, sosiaali- ja perhepalvelut
 Anneli Nyrönen, palveluyksikön johtaja, sosiaali- ja perhepalvelut
 Irma Raento, palveluyksikön johtaja, terveyden edistämisen palveluyksikkö
 Tiina Laine, suunnittelija, opetuspalvelut
 Sirkku Salminen, johtaja, psykososiaaliset palvelut
 Tarja Ahlqvist, palveluyksikön johtaja, lasten päivähoitopalvelut
 Marja-Leena Huisko, perhetyöntekijä, Jyväskylän seudun Perhe -hanke
 Jaana Kemppainen, projektipäällikkö, Jyväskylän seudun Perhe -hanke

Lapset ja nuoret työryhmä on kokoontunut 5.10., 15.12.2005, 1.2., 5.4. ja 18.8.2006.

3.2.2. Jyväskylän maalaiskunnan kumppanuusryhmä

Jyväskylän maalaiskunnan kunnantalolla toteutettiin 29.11.2005 kumppanuusfoorum. Mukana foorumissa oli lasten ja perheiden kanssa toimivia kunnallisten peruspalvelujen työntekijöitä sekä järjestöjen, lapsiperheiden ja päättäjien edustajia.

Työverstastyöskentelyssä ideoitiin hankkeen toteutumiseen liittyviä maalaiskuntalaisia toimintamalleja ja -tapoja. Foorumin päätteeksi koottu monitoimijainen kumppanuusryhmä on kokoontunut 26.1., 10.3., 10.5. ja 12.9.2006. Kumppanuusryhmässä ovat olleet mukana:

Tuula Korpela, Tikkakosken neuvola
 Eija Huttunen, Vaajakosken neuvola
 Merja Hautakangas, Kirrin päiväkot
 Minna Mäkitalo, Vaajakummun koulu, vanhempainyhdistys Sokkeli
 Tanja Leppä, nuorisotyö
 Helinä Friman, Koivupihan päiväkot
 Seija Pohjola, Jokelan päiväkot
 Roija Korhonen, MLL Palokka
 Minna Kankainen, MLL Vaajakoski
 Laura Koistinen, MLL Vaajakoski
 Annemari Sinikorpi, MLL Tikkakoski
 Sari Hakulinen, Janakan koulun vanhempainyhdistys
 Maija-Riitta Markkanen, päivähoito- ja perhepalveluiden johtaja
 Tuula Pollari, Jyväskylän seudun Perhe -hanke
 Jaana Kemppainen, pj., projektipäällikkö, Jyväskylän seudun Perhe -hanke
 Anu Juurakko, siht., perhekeskuskoordinaattori, Jyväskylän seudun Perhe -hanke
 Jani Myllyaho, Jyväskylän seudun Perhe -hanke

Kumppanuusryhmästä osallistuu vähintäänkin yksi edustaja maalaiskunnassa jo aikaisemmin toimineisiin alueellisiin tiimeihin. Palokka, Tikkakoski ja Vaajakoski –tiimejä on laajennettu hankkeen aikana ylisektorista perhe toimijoiden kumppanuutta vahvistaviksi. Tiimiedustajat pitävät huolen tiedonkulusta suhteessa hankkeen kumppanuusryhmään.

3.2.3. Laukaan kunnan alueryhmä

Laukaan alueryhmä on kokoontunut 23.9., 26.10.2005 ja 12.1., 9.3., 24.5. ja 4.9.2006.

Laukaan alueryhmän kokoonpano on seuraava:

Pirjo Nieminen, sosiaalityö
 Marja-Leena Kauronen, avohuolto (1.8.2006 saakka Annikki Kokko)
 Eeva Ilmonen, vapaa-aikatoimi Vatti
 Marjo Kolehmainen, Vatti
 Leena Kuukkanen, neuvola
 Riitta Hovila, neuvola
 Raija Reinikainen, kouluterveydenhuolto
 Arja Hujanen, päivähoito
 Kaarina Westman, kasvatustoiminta
 Marja-Leena Savola, päivähoito
 Leena Nurminen, päivähoito
 Riitta Jokela, päivähoito
 Sari Puttonen, Lievestuoreen Setlementti, kansalaisopisto
 Vuokko Salmi, Lievestuoreen Setlementti, kansanopisto
 Marjo Riihinen, MLL Laukaa (1.5. alkaen Anni Häkkinen)
 Ulla-Maija Saari, MLL Laukaa
 Sirpa Kirmanen, MLL Laukaa
 Ulla Luomanen, MLL Vihtavuori
 Jaana Tolmunen, MLL Lievestuore
 Päivi Salo, MLL Lievestuore
 Helena Tulla, Laukaan seurakunta
 Mirva Masalin, Jyväskylän seudun Perhe-hanke, lastensuojelun perhetyö
 Jaana Kemppainen, pj., Jyväskylän seudun Perhe -hanke

Anu Juurakko, siht., Jyväskylän seudun Perhe -hanke
Jani Myllyaho, Jyväskylän seudun Perhe -hanke

Laukaassa alueryhmä tarttui mm. MLL:n Laukaan yhdistyksen perhekahvilan vanhempien huoleen kunnan leikkipuistotilanteesta. Alueryhmä päätti yhteisesti edistää päiväkotien piha-alueiden saamista myös alueella asuvien lapsiperheiden käyttöön. Päiväkotien portteihin laadittiin säännöt, jotka ohjastavat pihan käyttöä. "Uusista" leikkipuistoista tiedotettiin alueryhmän monitoimijaisen verkoston kautta alueen lapsiperheille.

Alueryhmän lisäksi Laukaan kunnan alueelle on koottu alle kouluikäisten lasten ja ekaluokkalaisten poikien pienryhmätoimintaa koordinoivat työryhmät (2).

3.2.4. Muuramen kunnan alueryhmä

Hankkeen alkuvaiheessa perustetussa Muuramen alueryhmässä ovat mukana:

Jaana Kemppainen, pj., Jyväskylän seudun Perhe -hanke
Anu Juurakko, siht., Jyväskylän seudun Perhe -hanke
Jani Myllyaho, Jyväskylän seudun Perhe -hanke
Kari Jaatinen, sosiaalihoitaja
Mervi Seriola, Jyväskylän seudun Perhe –hanke, perhetyö
Anne Ikonen, sosiaalityö
Tuija Kuha, päivähoito
Pirjo Ruokonen, neuvolatyö
Seija Leinonen, psykososiaaliset palvelut
Anna Sainpalo, Muuramen seurakunta
Päivi Kärkkäinen, MLL Muurame
Sirku Vahvaselkä-Toivanen, päiväkotitoiminta

Alueryhmä on kokoontunut 22.9., 2.11., 20.12.2005 ja 9.2., 31.5., 5.9.2006. Ryhmässä on yhteisesti suunniteltu ja koottu mm. Perhekeskus Leikarin toimintaa ja toimijoita. Perhekeskus Leikari avattiin 29.8.2006 Leikarin päiväkotikorttelikoulun laajennuksen yhteydessä vapautuneeseen tilaan.

3.3. Hankkeen henkilöstö

Hankkeessa työskentelevät:

Nimike	Nimi	Työsuhde alkoi	Työnantaja	Työskentelyalue
projektipäällikkö	Jaana Kemppainen	5.9.2005	Jyväskylän kaupunki	hankekunnat
perhekeskuskoord.	Anu Juurakko	1.8.2005	MLL:n K-S piiri	hankekunnat
perhetyöntekijä	Marja-Leena Huisko	1.8.2005	Jyväskylän kaupunki	Jkl, Keltinmäki
perhetyöntekijä	Mirva Masalin	1.9.2005	Laukaan kunta	Laukaa
perhetyöntekijä	Mervi Seriola	1.10.2005	Muurame kunta	Muurame
perhetyöntekijä	Päivi Haukka-Aho Tuula Pollari	1.10–31.12.2005 1.1.2006	Jyväskylän maalaiskunta	Jyväskylän maalaiskunta
perhetyöntekijä	Jani Myllyaho	18.4.2006	Jyväskylän kaupunki	hankekunnat

Jyväskylän kaupungin työsuhteessa olevat työntekijät ovat kokoaikaisia. Jyväskylän maalaiskunta, Laukaan ja Muuramen kunnat laskuttavat hankkeelta perhetyöntekijöiden työpanoksen asiantuntijapalveluna. Jyväskylän maalaiskunnassa asiantuntijakorvaus oli vuonna 2005 (1.10–31.12.2005) 80 % perhetyöntekijän palkasta. Vuonna 2006 korvaus on 70 % perhetyöntekijän palkasta. Jyväskylän maalaiskunnan perhetyöntekijän työpanos kohdistuu kokonaan hankkeelle. Laukaan ja Muuramen kunnassa asiantuntijakorvaus on

50 % hankkeen perhetyöntekijöiden palkasta, heidän työpanoksensa hankkeelle on samansuuruinen.

MLL:n Keski-Suomen piiri laskuttaa hankkeelta asiantuntijakorvauksena perhekeskuskoordinaattorin työpanoksen. Vuonna 2005 korvaus oli 15 000 euroa ja vuonna 2006 yhteensä 30 000 euroa.

Projektipäällikön tehtävänä on

- vastata hankkeen tavoitteiden mukaisesta toteutuksesta ja toiminnasta yhteistyössä ohjausryhmän, alueryhmien ja työntekijöiden kanssa
- edistää eri tahojen välistä kumppanuutta
- vastata hankkeen raportoinnista
- vastata ennaltaehkäisevän työn koordinoinnista yhdessä perhekeskuskoordinaattorin kanssa
- vastata hankkeen arvioinnista yhdessä muiden työntekijöiden kanssa.

Perhekeskuskoordinaattorin tehtävänä on

- edistää vapaaehtoisten ja julkisen puolen toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja kumppanuutta tekemällä vapaaehtoistoiminnan muotoja ja mahdollisuuksia näkyviksi
- selkeyttää vapaaehtoisvoimin toteutettujen toimintojen merkitystä perhepalveluverkostoissa
- tukea, kehittää ja mallintaa perhekahviloiden toimintaa yhdessä vapaaehtoisten kanssa
- vastata ennaltaehkäisevän työn koordinoinnista yhdessä projektipäällikön kanssa.

Perhetyöntekijöiden tehtävänä on

- tukea perheiden osallisuutta ja verkostoitumista
- kehittää perhetyötä ja sen eri muotoja sekä paikallisella että ylikunnallisella tasolla
- edistää eri tahojen välistä kumppanuutta
- olla mukana rakentamassa ennaltaehkäiseviä palvelurakenteita kuntansa alueelle.

Hankkeen työntekijät tekevät tiivistä, yli kuntarajojen sijoittuvaa yhteistyötä esimerkiksi ajatusten, työmenetelmien ja materiaalien vaihtoa sekä perhetyöntekijän työnkuvan selkiyttämiseen liittyvää keskustelua. Ajatusten ja kokemusten vaihtaminen työntekijöiden kesken luo laajemman näkökulman oman alan työkenttään ja mahdollisuuksiin, edistäen näin työn kehittämistä ja toisaalta perhetyön käsitteen määrittelemistä, joka on yksi hankkeen tavoitteista. Hankkeen työntekijät kokoontuivat noin joka toinen viikko työnohjaukselliseen tapaamiseen syksyllä 2005: 12.10., 4.11., 18.11.2005 ja keväällä 2006: 13.1., 3.2., 15.2., 17.3., 31.3., 28.4. ja 31.5.2006. Kokouksista on kirjatut muistiot.

Hankkeen työntekijät lähettävät toisilleen viikottain viikkokirjeen, johon he kirjaavat viikon aikana tekemiään töitä ja ajatuksia. Lisäksi työntekijät toimittavat projektipäällikölle viikoittain päiväkirjan, jossa he pohtivat syvemmin omaan työhönsä liittyviä asioita. Nämä materiaalit ovat osa hankkeen arviointiaineistoa.

Hankkeen työntekijöistä projektipäällikkö ja perhekeskuskoordinaattori ovat mukana ohjausryhmässä ja kuntien alueryhmissä. Perhetyöntekijät ovat mukana kuntien alue- / kumppanuusryhmissä ja –tiimeissä. Hankkeen työntekijät osallistuvat työryhmien ja tiimien

työskentelyyn oman kuntansa alueella (esim. neuvolan työryhmät, sosiaali- ja perhetyön tiimit ja erityispalveluiden tiimit).

4. HANKKEEN YHTEISTYÖTAHOT JA KUMPPANUUS

Jyväskylän seudun Perhe –hankkeessa yhteistyön ja kumppanuuden tiivistyminen on keskeistä hankkeen onnistumisen kannalta. Hankkeessa yhteistyö etenee kumppanuudeksi tasavertaisen ja avoimen kumppanuuden periaatteella siten, että julkinen sektori, seurakunta, kolmannen sektorin järjestöt, yksityinen sektori sekä kansalais- ja asukasnäkökulma ovat samanarvoisia. Kansalais- ja asukasnäkökulmaa edustavat vapaaehtoiset toimijat, äidit, isät, huoltajat, isovanhemmat ja lapset. Tavoitteena on luoda pysyviä alueellisia perhepalveluverkostoja ja käytäntöjä yhteistyöhön eri sektoreiden välille. Kumppanuuden edellytyksenä ovat mm. sitoutunut yhteistoiminta, arvostus, luottamus, yhteinen arvopohja ja yhteisesti sovitut tavoitteet. Esimerkiksi julkisen ja kolmannen sektorin välille solmittaviin kumppanuussopimuksiin tulisi kirjata vastavuoroinen toiminta ja vapaaehtoistoiminnan mahdollistamisen edellytykset esimerkiksi tilojen käytöstä. Hanke oli luomassa kumppanuussopimusta Jyväskylän kaupungin ja MLL:n Jyväskylän yhdistyksen välille Perhekeskus Tourutuvan toiminnasta keväällä 2006.

Kumppanuutta lähdettiin hankkeessa luomaan yhteisellä Jyväskylän seudun Perhe – hankkeen kumppanuusverstaalla, joka järjestettiin 8.9.2005 Jyväskylän yliopiston, Blomstedin salissa, Seppo Turkan (Kehityspiikki Oy) vetämänä. Verstaaseen osallistui neljästä hankekunnasta yhteensä 65 toimijaa eri palvelusektoreilta, kolmannen sektorin järjestöistä sekä seurakunnasta. Kumppanuusverstaassa käsiteltyjä teemoja olivat koulutus, kumppanuus ja sen vahvistaminen, tiedotus eri tasoilla ja forumeissa sekä hankkeen organisoituminen. Työverstaskooste toimitettiin kaikille mukana olleille ja ohjausryhmän jäsenille. Tunnelma kumppanuusverstaassa oli innostunut ja kannustava.

Hankkeen yhteistyöverkostoja ja kumppanuutta on kuvattu kuviossa 2.

Kolmannen sektorin toimijoista keskeisimpänä yhteistyötahona on Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri ja MLL:n paikallisyhdistykset hankekuntien alueelta. Hanke on käynyt yhteistyöneuvotteluja myös Jyvälän kansanopiston (20.2.2006), Lievestuoreen Settlementtien (27.3.2006), Suomen ja Keski-Suomen monikkoperheiden (2.2.2006) ja Keski-Suomen yhteisöjen tuki ry:n kanssa (20.4.2006). Hankeen edustaja on tavannut Sateenkaariperheiden edustajan 8.2.2006. Jyväskylän seudun Perhe –hanke on tehnyt yhteistyötä eri hankkeiden kanssa: Välittävät sukupolvet, Lastensuojelun kehittämisyksikkö, Sova, Meidän Jykä kasvatusyhteistyö (päättyi 12/2005) ja Mukava hanke (päättyi 12/2005). Lisäksi hanke on ollut kahdesti (8.11.2005, 28.3.2006) mukana tapaamassa lapsiasianvaltuutettua.

Hanke tekee yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa. Opiskelijayhteistyönä on toteutettu mm. kyselyjä ja tapahtumia. Lisäksi tekeillä on hankkeen eri toimintoihin liittyviä opinnäytetöitä.

5. HANKKEEN TOIMINTA

5.1. Perhetoiminta

Perhetoiminta kattaa tässä kaiken perheisiin kohdistuvan toiminnan sisältäen avoimet kohtaamispaikat (perhekahvilat ja perhekeskukset), vertaisryhmätoiminnan, isätoiminnan ja perheille suunnatut tapahtumat.

5.1.1. Perhekahvilat

Perhekahvila on avoin perheiden, vanhempien ja lasten kohtaamis-, keskustelu- ja kahvittelupaikka, jossa keskeistä on vanhemmuuden vertaistuki sekä lasten mahdollisuus leikkiin. Toiminnan organisoimisesta ja käytännön järjestelyistä vastaavat vapaaehtoiset perhekahvilan vetäjät tavoitteenaan edistää yhdessä toimimista ja työnjakoa (yhteisvastuuta) sekä kaikkien kävijöiden osallisuutta perhekahvilassa. Tyypillisimmillään perhekahvila kokoontuu kerran viikossa 1,5–2,5 tuntia kunnan tai seurakunnan tiloissa. Perhekahvilatoiminnalle luodaan muodot ja sisällöt yhdessä suunnitellen siten, että lapsille ja vanhemmille on sekä omaa että yhteistä toimintaa. Joulukuussa 2005 kerättiin palautetta perhekahvilasta ja ideoita tulevaan (liite 4).

Perhekahvilatoiminta on kehittynyt ja laajentunut osana Mannerheimin Lastensuojeluliiton valtakunnallista vapaaehtoistoimintaa. Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen alueella toimi keväällä 2006 yhteensä 19 perhekahvilaa, joista 13 oli MLL:n paikallisyhdistysten ja vapaaehtoisten ylläpitämiä.

Perhekahvilatoiminnasta vastaavat vapaaehtoiset tarvitsevat omista voimavaroista ja osaamisestaan riippuen vapaaehtoistyössään tukea. Perhekeskuskoordinaattori piti yhteyttä vapaaehtoisiin, järjesti koulutuksia ja tapaamisia sekä auttoi monenlaisissa perhekahvilatoimintaan liittyvissä käytännön järjestelyissä. Erityisesti perhekahvilan perustamisvaiheessa yhteydenpito oli hyvinkin tiivistä.

Perhekahvilapoppoo – perhekahvilavetäjien ja –vastaavien koulutuksellinen vertaisryhmä kokoontui kaksi kertaa keväällä 2006 (9.2. ja 11.4.). Poppoon tavoitteena oli tarjota vertaistuen mahdollisuuksia lähtökohtana voimavarakeskeinen työskentely ja hankekuntien alueen perhekahvilatoiminnan vahvistaminen ja kehittäminen.

Tavoitteena on, että hankkeen myötä perhekahvilatoiminta on selkeästi osa kuntien alueellista perhepalveluverkostoa, jolloin siinä on vakiintuneet mallit ja rakenteet kumppanuudelle. Lisäksi tavoitteena on edistää ja tukea erilaisia kumppanuuden muotoja perhekahvilatoiminnassa. Esimerkkinä tästä ovat eri toimialoilla työskentelevien kuntien työntekijöiden vierailut perhekahviloissa, jolloin asiantuntijatietoa on tarjolla vertaisten yhteisesti jaettavaksi ja keskusteltavaksi. Kumppanuus tarjoaa mahdollisuuksia monisuuntaiseen perhekahvilayhteistyöhön. Vanhempien näkökulmasta katsottuna avoimissa perhekahvilassa on asiantuntijatietoa tarjolla erilaisin teemoin. Työntekijä puolestaan tavoittaa ja kohtaa samanaikaisesti useamman lähialueen vanhemman toiminnasta yhtä aikaa ja voi hyödyntää tilannetta tiedon keskusteluttamiseen vertaisten kesken. Työntekijällä on mahdollisuus tiedon yhtäaikaiseen jakamiseen ja levittämiseen. Eri toimialojen työntekijävierailujen kautta työntekijät tulevat kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille tutuiksi ja sitä kautta palveluihin hakeutumisen kynnyksesi voi madaltua. Pulmiin lähdetään etsimään ratkaisua aikaisemmin.

Uusien perhekahviloiden perustaminen

Hankkeen aikana on eri toimijoiden yhteistyönä perustettu perhekahvilat Nenäinniemeen Jyväskylään 14.3.2006 alkaen sekä Vesankaan Jyväskylän maalaiskuntaan 19.1.2006 alkaen. Uudet perhekahvilat avataan syyskuussa 2006 Keljonkankaalle (Jyväskylä), Keltinmäkeen iltaperhekahvila (Jyväskylä), Kuohulle (Jyväskylän maalaiskunta), Leppävedelle (Laukaa) sekä Vihtavuoreen (Laukaa). Näihin liittyviä suunnitteluiltoja ja tapaamisia on pidetty kevään ja elokuun 2006 aikana.

Perhekahviloiden perustaminen voi edetä eri tavoin. Tärkeää on, että joku tahoo toteaa tarpeen toiminnalle, aloite voi tulla vanhemmilta tai työntekijöiltä. Keskeistä on niin ikään alueen perheiden ja toimijoiden tilaisuus yhdessä miettiä minkälaista toimintaa alueella tarvitaan ja miten toimintaa voidaan järjestää. Perhekahvilatoiminnassa vapaaehtoisten toimijoiden löytyminen on ollut edellytys toiminnan käynnistymiselle, mutta ilman yhteistyötä eri tahojen kanssa toimintaa ei ole mahdollista käynnistää. Käynnistämisyhteistyössä yhteistyö liittyy eniten tila-asioihin, mutta myös toiminnan sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. MLL:n paikallisyhdistysten ja perhekahviloiden verkosto sekä MLL:n Keski-Suomen piirin vapaaehtoistoimijoiden koulutus- ja vertaistoiminta tarjoavat vapaaehtoisille tukea uudessa vapaaehtoistoimijan roolissa perhekahvilaa käynnistettäessä.

Perhekahvilan perustamisprosessi. Esimerkkinä Vesanka, Jyväskylän maalaiskunta:

Syksyllä 2005 yhteydenotto alueen vanhemmilta; toive saada perhetoimintaa Vesangan alueelle.

Yhteydenottoja mahdollisten toimijoiden välillä: alueen perheet, maaseurakunta, MLL:n Palokan yhdistys, mahdollisten tilojen selvittämistä, koordinoijana perhekeskuskoordinaattori Anu Juurakko

13.12.2005 Suunnittelutapaaminen, mukana alueen perheitä (yht. 10), Jyväskylän maaseurakunta (Anna-Maija Kuulasmaa), MLL:n Palokan yhdistys (pj. Marja Sivonen) sekä hanke (Anu Juurakko). Päätettiin käynnistää toimintaa yhteistyössä keväällä 2006.

18.1.2006 Suunnittelutapaaminen, mukana vapaaehtoisten ydintiimi, maaseurakunta, MLL Palokka ja hanke. Maaseurakunta maksaa tilavuokran Rientolasta Vesangan kyläyhdistykselle, seurakunnalta työntekijät joka toiselle kokoontumiskerralle, vapaaehtoiset vastaavat joka toisesta kerrasta. Perhekahvilan nimeksi Perhepiiri, kokoontumispäiviksi 2.2., 16.2., 9.3., 16.3., 30.3., 13.4., 27.4. ja 18.5.2006; yhteensä 8 krt.

2.2.2006 Ensimmäinen Perhepiiri kokoontuu

9.2.2006 Perhekahvila poppoon – hankealueen vapaaehtoisten perhekahvilaihmissen kokoontuminen, Vesangan Perhepiirin ydintiimistä mukana 2 henkilöä

22.2.2006 Vapaaehtoisten ydintiimin tapaaminen, jossa perhekeskuskoordinaattori sekä MLL Palokan vapaaehtoinen mukana. Kokemusten vaihtoa, perehdytystä ja työnohjauksellista tukea. Yhteydenpitoa eri toimijoiden välillä.

11.5.2006 Perhepiirin toimijatapaaminen: katsaus kuluneeseen kauteen. Vapaaehtoisten ydintiimi, maaseurakunnan työntekijät ja perhekeskuskoordinaattori.

Perhekahvilan mahdollistavat aktiiviset vanhemmat, rahallinen ja koordinoitituki hankkeelta, yhteistyömahdollisuudet ja -halut. Jyväskylän maalaiskunnan Vesangan perhekahvilan kohdalla yhteistyötä tekivät erityisesti Jyväskylän maaseurakunta, MLL:n Palokan yhdistys ja alueella asuvat vanhemmat.

MoniMessi

Monikulttuurinen perhekahvila MoniMessi on osa Jyväskylän seudun Perhe -hankkeen avoimien kohtaamispaikkojen toimintaa. MoniMessi on kaikille avoin kohtaamispaikka, jonka toiminta on monikulttuurisesti suuntautunutta ja jonka toiminta järjestetään huomioiden kävijöiden hyvinkin vaihteleva suomenkielentaito. MoniMessin toiminta järjestetään yhteistyössä Jyväskylän kaupungin Maahanmuuttajapalveluiden sekä MLL:n Keski-Suomen piirin Perhetalo-hankkeen kanssa.

MoniMessi kokoontuu maanantaisin klo 10–12.30 Messin nuorisotiloissa (Siltakatu 18, Kuokkala). Perhekahvilapäivä muodostuu yhdessäolosta leikin ja kahvittelun merkeissä, yhteisestä toiminnasta vaihtelevien teemojen mukaan sekä mahdollisuudesta suomen kielen opiskeluun. Toiminnan sisältöä suunnitellaan yhdessä kävijöiden kanssa heidän kulttuuritaustaansa ja osaamistaan arvostaen ja huomioiden. Ryhmän ohjaajina toimivat Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalveluiden sosiaalityöntekijä Pirjo Kainulainen sekä hankkeen perhekeskuskoordinaattori Anu Juurakko.

MoniMessissä on kävijöinä sekä suomalaisia että maahanmuuttajaperheitä. Kävijät ovat enimmäkseen äitejä ja lapsia, mutta myös ikääntyneet ovat löytäneet MoniMessin. MoniMessin tyyppiselle toiminnalle on tarvetta Jyväskylässä. Kävijäluvut ovat kasvaneet ja osa kävijöistä tulee toimintaan mukaan toiselta puolelta kaupunkia. Toiminta tukee maahanmuuttajien kotoutumista sekä edistää suomalaisten suvaitsevaisuutta ja kulttuurien tuntemusta. MoniMessi on sisällytetty osaksi Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan, Laukaan ja Muuramen vuosille 2006–2008 laadittavaa kotouttamisohjelmaa.

5.1.2. Perhekeskukset

Perhekeskus toimii lapsiperheiden kohtaamispaikkana lisäten perheiden välisten sosiaalisten kontaktien määrää ja hyödyntäen vertaistuen luomia mahdollisuuksia arjen vanhemmuuden tukijana. Jyväskylän seudun Perhe -hankkeen käynnistyessä hankekunnissa toimi yksi perhekeskus: Perhekeskus Tourutupa Jyväskylässä. Perhekeskus Tourutupa on MLL:n Jyväskylän yhdistys ry:n ylläpitämä, Jyväskylän kaupungin taloudellisesti avustama perhekeskus. Hanke ja MLL:n Jyväskylän yhdistys ovat sopineet yhteistyöstään keskinäisen sopimuksen.

Muuramen kunnassa avattiin perhekeskus Leikari 29.8.2006 Leikarin päiväkotikorttelikoulun laajennuksen yhteydessä vapautuneeseen tilaan. Perhekeskus Leikarin toiminta järjestetään monitoimijaisella yhteistyöllä (julkinen ja kolmas sektori, seurakunta, alueen vanhemmat ja hanke) toimijoiden yhteisesti sopiman viikkolukujärjestyksen mukaisesti.

5.1.3. Vertaisryhmät

Vauvaperhe-ryhmä

Yhteistyössä hankkeen, neuvolan ja päivähoidon kanssa toteutettiin Keltinmäessä, Kotalammen päiväkodin tiloissa vauvaperhe-ryhmä 9.2.–18.5.2006, yhteensä kahdeksan kertaa. Vauvaperhe-ryhmään kutsuttiin elo-marraskuussa 2005 synnyttäneet perheet. Perhetyöntekijä laati perheille kutsut, jotka lastenneuvolan terveydenhoitaja postitti perheille kotiin. Perheet ilmoittautuivat ryhmään osallistumisestaan perhetyöntekijälle. Ryhmään osallistui 10 eri perhettä. Perhetyöntekijä oli mukana koko ajan ryhmässä ja teki yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Äitiysneuvolan terveydenhoitaja vastasi yhdestä kerrasta ja lastenneuvolan terveydenhoitaja huolehti ryhmään alustajan uniasioista. Ryhmässä mukana olleilta kerättiin viimeisellä kokoontumiskerralla kirjalliset palautteet (liite 1.).

Saatu palaute oli erittäin positiivista. Parasta ryhmässä oli ryhmäläisten mielestä se, että kaikilla oli sama elämäntilanne. Ryhmäläiset kokivat tärkeäksi kokemusten jakamisen ja yhdessäolon muiden ryhmäläisten kanssa. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että ryhmässä mukana olleet olivat pystyneet itse vaikuttamaan ryhmän ohjelmasisältöön. Palutteissa toivottiin, että isommille sisaruksille olisi ollut enemmän ohjattua toimintaa. Ryhmäläiset sopivat viimeisellä tapaamiskerralla, että he tapaavat kesän aikaan kerran kuukaudessa toisiaan. Eräs äiti lupasi laittaa viestin tapaamisajankohdasta kaikille. Ryhmäläiset toivoivat, että syksyllä 2006 kokoontutaan vielä yhteen ja tämän kokoonkutsumisen huolehtii perhetyöntekijä elokuussa.

Äitiverkko

Äitiverkot ovat äitien keskinäisiä vertaisryhmiä, jotka käynnistyvät joko vapaaehtoisten organisoimana, vanhempien itsensä aloittamina tai työntekijä–vanhempi-työparina. Keljonkankaalla kokoontui äitiverkko ryhmä Keljonkankaan neuvolan tiloissa yhteensä kuusi kertaa (8.3., 22.3., 12.4., 3.5., 17.5., ja 13.6.2006). Ryhmää ohjasivat vapaaehtoistoimija Tuija Klemi ja Jaana Kemppainen, jotka molemmat osallistuivat äitiverkko-ohjaajakoulutukseen joulukuussa 2005. Ryhmässä oli mukana seitsemän äitiä. Kuulumiskierroksen jälkeen äitiverkossa oli illan teema, joka käsitteli esim. ihmissuhdetaitoja, elämänkaarta, verkostokarttaa tai itselle tärkeitä asioita. Antamassaan palautteessa äitien mielestä parasta oli ollut yhdessäolo, yhteinen keskustelu ja kuulumisten vaihto vertaisten kesken, tuki ja arkivinkit toisilta sekä tutustuminen uusiin ihmisiin. Pienet tehtävät oli koettu hyvinä ajatusten herättäjinä. Illat oli koettu leppoisina, virkistävinä ja voimia arkeen antavina. Ryhmän yhteisenä toiveena olivat yhteiset lisäkokoontumiset.

Voippis-ryhmä

Muuramen kunnan sosiaalitoimen perhetyön VOIPPIS (voi paremmin) äiti-lapsi -ryhmä on suunnattu lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemiseen, mutta toimii myös vertaisryhmänä tukien perheiden verkostoitumista ja osallistumista. Voippis-ryhmän aiheet lähtevät vanhempien toiveista ja siellä on käsitelty esim. lapsen kasvatukseen sekä vanhempana jaksamiseen liittyviä asioita hyödyntäen erilaisia toiminnallisia välineitä ja keskusteluja. Hankkeen myötä Voippis-ryhmän asiakaskuntaa on laajennettu myös neuvolan kautta ohjautuviin asiakkaisiin. Ryhmää ohjaa Mervi Seriola yhdessä perhetyöntekijä Seija Hildénin kanssa.

Tahdon harjoitteluvaiheessa olevien lasten vanhempien vertaisryhmä

Perhetyön opiskelijat Janette Julin ja Anne Sarkonen ohjasivat uhmaikäisten lasten äideille suunnattua pienryhmää 18.4–23.5.2006 yhteensä kuusi kertaa. Ryhmässä oli mukana neljä äitiä lapsineen. Ryhmä tarjosi vanhemmille mahdollisuuden vertaistukeen. Ryhmässä jaettiin kokemuksia arjesta uhmaikäisen lapsen kanssa, pohdittiin omia ajatuksia ja näkemyksiä lapsen kasvatuksesta sekä annettiin työvälineitä arjen vanhemmuuteen. Vanhemmille tarjottiin mahdollisuus luoda uusia kontakteja ja verkostoitua keskenään. Lastenhoidon järjestämisellä mahdollistettiin vanhemmalle hetki omaa aikaa.

Vertaisryhmä toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulu perhetyön opiskelijat, hanke, Jyväskylän kaupungin päivähoitopalvelut, Keltinmäen neuvola, lastensuojelun perhetyö, Keltinmäen alueen seurakunta, ja terveystupa. Ryhmän toteutuksesta valmistuu kirjallinen tuotos syksyllä 2006, jossa ryhmän toiminta ja sisällöt raportoidaan tarkemmin.

Ekaluokkalaisten poikien ryhmä

Lievestuoreella (Laukaan kunta) on toiminut ekaluokkalaisten poikien ryhmä yhteistyössä hanke, lastensuojelun perhetyö, seurakunta, koulu ja vapaa-aikatoimi Vatti. Ryhmä kokoontui kerran viikossa (2 h) 10.1.–20.5.2006. Viiden pojan ryhmää ohjasivat lastensuojelun perhetyöntekijä Mirka Helama ja seurakunnan työntekijä Hilikka Talja. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa poikien sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Ryhmä jatkaa toimintaansa elokuussa 2006.

Kahvikissat, 7-luokkalaisten tyttöjen ryhmä

Lievestuoreella (Laukaan kunta) on kokoontunut seitsemäsluokkalaisten tyttöjen ryhmä yhteistyössä Laukaan vapaa-aikatoimi Vatti, Laurinkylän yläaste, Lievestuoreen Settlementti ja hanke. Ryhmä kokoontui kerran viikossa (2 h) 16.1.–30.5.2006. Ryhmän tavoitteena on ollut sosiaalisten vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, vastuun lisääminen omista teoista ja koulunkäynnin tukeminen.

Varaisovanhempien ryhmä

Varaisovanhempien ryhmä on vapaaehtoistoimijoiden vertaisryhmä. Varaisovanhemmat osallistuvat vapaaehtoisina perheiden ja lasten ryhmätoimintaan. Varaisovanhempi toiminta on aloitettu osana MLL:n valtakunnallista varaisovanhemmuus kokeilua ja MLL:n Keski-Suomen piirin RAY:n rahoittamaa Perhetalo-hanketta. Tavoitteena on ollut

sukupolvien välisen yhteistoiminnan ja kanssakäymisen lisääminen MLL:n erilaisissa ryhmissä sekä löytää vapaaehtoisia isovanhempi-ikäisiä toimintaan mukaan.

Varaisovanhempien ryhmään kuuluu tällä hetkellä kuusi varaisovanhempaa, jotka omien voimavarojensa mukaan osallistuvat perhekahvila- ja kerhotoimintaan sekä ovat mukana erilaisissa tapahtumissa. Varaisovanhempien tapaamisia on järjestetty alkuvuonna 2006 10.2., 16.3. ja 26.4.2006. Ryhmässä on koettu tärkeäksi mahdollisuus kokemusten vaihtoon ja asioiden yhdessä suunnitteluun ja pohtimiseen. Ryhmään osallistuu varaisovanhempien lisäksi MLL:n paikallisyhdistysten yhdyshenkilöitä sekä Anu Juurakko, joka vastaa varaisovanhempitoiminnasta.

Äitiverkko-ohjaajien ryhmä

Hanke (Anu Juurakko ja Jaana Kemppainen) kutsuu äitiverkko-ryhmänohjaajakoulutuksessa mukana olleet osallistujat (työntekijät ja vapaaehtoistoimijat) yhteen pohtimaan yleisiä vertaisryhmän perustamiseen ja ohjaukseen liittyviä kysymyksiä. Tapaamisten aikana on kokeiltu erilaisia ryhmän ryhmäytymisessä käytettyjä menetelmiä sekä jaettu kokemuksia ja ideoita ryhmän ohjauksesta. Ohjaajien ryhmä on kokoontunut 26.1., 7.3. ja 15.5.2006.

5.1.4. Isätoiminta

Isän aseman vahvistaminen perheessä ja yhteiskunnassa on yksi hankkeen painopistealueista. Tavoitteina on vahvistaa isien osallisuutta perheen arjessa ja saada isyyttä ja sen merkitystä laajemmin esille. Isätoimintaan sisältyy mm. uusia vertaisryhmiä, yksittäisiä tapahtumia ja tapahtumasarjoja. Hankkeen aikana laajennettavassa isä-lapsi-toiminnassa hyödynnetään aikaisempien hankkeiden, esimerkiksi MLL Keski-Suomen piirin Perhetalo-hankkeen ja Rankka Jätkä-projektin tuloksia.

Isärundi

Isärundi on neljän hankekunnan alueella järjestettävä tapahtumasarja, jonka aikana järjestetään tapahtumia isille (myös isäpuolet, vaarit yms.) ja lapsille. Isärundia järjestetään neljä kierrosta Jyväskylän seudun Perhe -hankkeen alueella toukokuun 2006 ja syksyn 2007 välillä. Yhteensä yksittäisiä tapahtumia järjestetään 13, koska yksi tapahtumista on kaikkien kuntien yhteinen. Tämän lisäksi tarkoituksena on järjestää Isärundiin liittyvä leiri kesällä 2007 aikaisemmin tapahtumiin osallistuneille perheille.

Isärundin tavoitteena on mahdollistaa isien ja lasten yhdessäoloa, edistää isien ja perheiden keskinäistä tutustumista, vahvistaa isän asemaa ja isyyden merkitystä sekä saada isän ääntä enemmän kuuluviin. Tapahtumissa esitellään olemassa olevaa isätoimintaa sekä edistetään ja tuetaan isätoiminnan laajenemista.

Isärundin jo toteutuneet tapahtumat olivat Jyväskylän maalaiskunnassa 16.5.2006 (Nyrölän luontopolku), Laukaassa 18.5.2006 (Hyyppään partiomaja), Muuramessa 20.5.2006 (Muuramen saunakylä) ja Jyväskylässä 21.5.2006 (Säynätsalon asukastalo). Tapahtumiin osallistui yhteensä 139 isää ja 218 lasta. Opiskelijayhteistyöllä selvitettiin isien kokemuksia tapahtumista sekä kuultiin isien ja lasten tarpeita ja toiveita tulevan isä-lapsi-toiminnan suhteen (liite 5.).

Seuraava kaikkien kuntien yhteinen tapahtuma järjestetään 23.9.2006. Yhteistyötahoina Isärundissa ovat olleet mm. MLL:n Keski-Suomen piiri, MLL:n Säynätsalon, Laukaan, Muuramen, Palokan ja Tikkakosken yhdistykset, Laukaan vapaa-aikatoimi (Vatti), Korpilahden 4H-yhdistys, Mäkelänmäen koulu, Muuramen Saunakylä ja Muuramen terveyskeskuksen fysioterapeutti, Keski-Suomen ilmailumuseo, Keski-Suomen ilmailijat, Ilmavoimat, Jyväskylän laskuvarjokerho, lennökkikerho Cirrus ry, Tikkakosken reserviläiset ry., Atala rc Oy, Kone-korhonen Oy, Tikkakosken ja Muuramen seurakunnat sekä vapaaehtoisia isiä ja äitejä.

Isä-lapsi toiminta

Isä-Pappa-Dad isänillat ovat alkaneet vuonna 2003 MLL:n Keski-Suomen piirin Perhetalo-hankkeen toimesta. Vuoden 2006 alusta myös Jyväskylän seudun Perhe -hanke on ollut kumppanina toiminnan järjestämisessä. Isänillat ovat miesten ja lasten kohtaamispaikka, jossa olennaista on yhdessä lasten kanssa tekeminen ja oleminen. Toiminta sisältää liikuntaa, leikkiä, laulua ja käsillä tekemistä. Isänillat järjestetään keskiviikkoiltoisin Jyväskylän kaupungin Yrttisuon perhepuiston tiloissa.

Isä-Pappa-Dad -toiminnan tarkoituksena on tukea koko perheen jaksamista arjessa. Isänillat tukevat isyyttä ja lisäävät lasten ja isien välistä vuorovaikutusta. Perheiltä kerätyn palautteen mukaan isänillat tulivat osaksi koko perheen viikko-ohjelmaa. Isän illoissa oli sekä vakituisesti että ajoittain toimintaan osallistuvia isiä.

Isä-Pappa-Dad -toiminnasta saatuja kokemuksia ja ryhmämallia levitetään muihin hankekuntiin. Muuramessa, perhekeskus Leikarissa ja Jyväskylässä, Perhekeskus Tourutuvalla käynnistyy syyskuun 2006 alussa kaksi uutta isä-lapsi -toiminnan ryhmää.

5.1.5. Perhetapahtumat

27.4.2006 Vappurieha Puistotorilla yhteistyössä MLL Jyväskylän yhdistys: Perhekeskus Tourutupa, ala-kaupungin asukasyhdistys, Jyväskylän kaupungin päivähoitopalvelut ja Jyväskylän seudun Perhe -hanke.

3.5.2006 Kevätkarkelot-perhetoimintailta Keltinmäessä yhteistyössä sosionomi-opiskelijat Kaisa Korhonen, Sini Kantosalo, Eveliina Ketolainen ja Kaisa Haapala (sosionomi, amk), hanke, päivähoitopalvelut ja koulu.

8.5.2006 Perheilta Laukaan Vehniällä

13.5.2006 Lystiä leikkiä –tapahtuma Keltinmäessä yhteistyössä MLL:n Keltinmäen alueen yhdistys, Jyväskylän seudun Perhe -hanke, Jyväskylän kaupungin nuorisotoimi, Jyvässeudun työttömät ry., Keltinmäen asukasyhdistys ja opiskelija Piia Pääkkö.

25.11.2006 klo 9–16 on suunnitteilla Mankolaan parisuhteen lataamispäivä: Minä ja sinä parisuhteen polulla. Päivään voi osallistua 50 paria. Päivä koostuu neljästä rastista, joissa parit keskenään pohtivat ja työstävät omaa parisuhdettaan. Sovittuina rasteina ovat tahdon asia, yhteys välillämme (intiimiys, ristiriitojen ratkaisu, vaikeat tunteet, suhde kasvattaa / arki, seksuaalinen nautinto. Päivä toteutetaan yhteistyössä Jyväskylän seudun Perhe –hanke, Jamk / Sote / seksuaaliterveyden osaamiskeskus, Kataja ry (Kestävän parisuhteen kasvu ry), Jyväskylän kaupunkiseurakunta / opiskelijatyö, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri,

Palokka tk). Päivään on järjestetty lastenhoito. Suunnittelukokoukset 4.1., 7.3., 28.3., 12.4., 8.5. ja 29.5.2006.

5.1.6. Perhekyselyt

Perhekyselyjen tavoitteena oli kuulla vanhempien ääntä (ajatuksia, toiveita, tarpeita ja kiinnostuksen kohteita) oman asuinalueensa lapsiperheille suunnatuista palveluista ja toiminnoista. Perhekyselyt toteutettiin Jyväskylän Keltinmäen alueella sisältäen Keltinmäki, Myllyjärvi, Ylä-Myllyjärvi, Mustalampi ja Mäyrämäki (liite 2.) ja Muuramen kunnassa (liite 3.) helmi–maaliskuussa 2006. Vanhemmat saivat kyselyn neuvolan, päivähoidon, sosiaalityön, perhetyön, iltapäiväkerhon, koulun, seurakunnan ja MLL:n paikallisyhdistysten ylläpitämien perhekahviloiden kautta. Kyselyssä kysyttiin myös perheiden omia voimavaroja ja mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimijoina toiminnan (avoimet kohtaamispaikat, vertaisryhmät, kerhot, kertaluonteiset tapahtumat) toteutukseen.

Keltinmäki

Kyselyyn vastasi 56 henkilöä, joista äitejä oli 42, isiä kolme ja kuuteen olivat vastanneet vanhemmat yhdessä. Viidessä kyselylomakkeessa ei ollut merkintää vastaajasta. Vanhemmat esittivät toiveita toiminnallisiksi sisällöiksi mm. vanhempien ja lasten yhteisiä askartelu, laulu- ja musisointi-iltoja, retkiä ja tapahtumia. Kyselyissä toivottiin myös lapsille jumppaa, leikkejä ja pelejä. Eniten perheet toivoivat yhteiseksi kokoontumis- ja toiminta-ajaksi klo 17-19, toiseksi eniten klo 18-20. Tämän kyselyn myötä Keltinmäen alueelle on yhteistyössä alueen eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa suunniteltu iltatoimintaa. Myös Kevätkarkelot- perhetoimintailta järjestettiin kyselyn tulosten pohjalta.

Asiapitoisiksi sisällöiksi toivottiin esimerkiksi lyhyitä alustuksia vanhemmuuteen ja parisuhteeseen liittyen, jonka jälkeen olisi keskustelua aiheesta. Kyselyissä toivottiin myös lasten kasvatukseen ja kehitykseen liittyviä luentoja ja keskustelua sekä kokemusten jakamista muiden vanhempien kanssa esim. rajat lasten ikäkausina (leikki-ikä, murrosikä), kasvatusta yleensä, uhma, kaveri- ja sisarusuhteet, ongelmatilanteet, vanhempien väsymys, yksinhuoltajan arki, huoltajuuskiistat, koulunkäynti, päihteet, arvot nykypäivänä perheessä ja uusperheet. Näihin toiveisiin liittyen toteutui kahden perhetyön opiskelijan toteuttamana tahdon harjoitteluvaiheessa olevien lasten vanhempien vertaisryhmä (uhmaikä) keväällä 2006. Vanhemmuuteen, kasvatukseen, lapsen kehitykseen, perheen muutostilanteisiin ja perheen arkeen liittyviä kysymyksiä haluttiin pohtia pääosin muiden vanhempien kanssa. Kyselyn kautta ilmoittautui vapaaehtoiseksi toimijaksi alueen tapahtumissa seitsemän henkilöä, perhekahvilassa kolme ja vertaisryhmissä kaksi henkilöä.

Muurame

Kyselyyn vastasi 78 henkilöä, joista äitejä oli 67, isiä neljä, muita huoltajia yksi. Kuuteen kyselyyn vanhemmat olivat vastanneet yhdessä. Eniten lapsiperheet toivoivat järjestettävään yksittäisiä tapahtumia lapsiperheille (47 vastausta). Tämän lisäksi huoltajat toivoivat kerhoja (30 vastausta), lapsiparkkia (26), avoimen päiväkodin toimintaa (20), perhekahvilaita (18), vertaisryhmiä (15) ja asukaskahvilatoimintaa (6). Kyselyssä vanhemmilta kysyttiin myös perheeseen tai vanhemmuuteen liittyviä mieltä askarruttavia asioita. Näistä tärkeimmiksi nousivat kasvatukseen, perheen arkeen ja parisuhteeseen

liittyvät kysymykset. Perheet toivoivat ohjelman olevan yhtäläillä toiminnallista kuin asiapitoistakin. Kyselyn kautta vapaaehtoiseksi toimijaksi ilmoittautui yhdeksän henkilöä. Perhetyöntekijä Mervi Seriolan kokoama kyselymateriaali huomioidaan lapsiperheille suunnattujen palveluiden ja toimintojen suunnittelussa, esimerkiksi perhekeskus Leikarin tiloihin.

5.2. Perhetyö

Perhetyön työmuotojen kehittäminen on osa hankkeen tavoitteiden mukaista varhaisen tuen muotojen kehittämistä. Hankkeen perhetyön sijoittumisella myös neuvolan ja päivähoidon kontekstiin siirretään perhepalvelujen painopistettä korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään, varhaiseen työhön. Tähän liittyen ennaltaehkäisevän, yli sektorirajojen sijoittuvan työn ja toiminnan erilaisia muotoja ja vaikuttavuutta pyritään saamaan paremmin näkyviksi.

5.2.1. Neuvolan perhetyö

Jyväskylä, Keltinmäki

Hankkeen perhetyöntekijä Marja-Leena Huisko ja Jyväskylän kaupungin Keltinmäen neuvolan terveydenhoitajat Heli Valkonen ja Tytti Puukko kokoontuivat 3.11.2005 pohtimaan hankkeen ja neuvolan yhteistyön muotoja Keltinmäen alueella. Tapaamisessa käytiin yhdessä läpi sekä perhetyöntekijän että neuvolaterveydenhoitajien aikaisempia kokemuksia, joita voitaisiin kumppanuuden rakentamisessa hyödyntää. Yhteisesti sovittiin vauvaperhe-ryhmän ja neuvolan perhetyön aloittamisesta tammikuussa 2006. Seuraavassa tapaamisessa 19.12.2005 yhteisesti päätettiin, että terveydenhoitaja kertoo perhetyön mahdollisuudesta sellaisille vauvaperheille, joiden terveydenhoitaja näkee hyötyvän varhaisesta tuesta. Näitä perheitä ovat esimerkiksi perheet, joiden sosiaaliset verkostot ovat ohuet tai nuoret perheet, joihin odotetaan ensimmäistä lasta. Terveydenhoitajat kokivat tärkeänä, että perhetyöntekijä tekee perheiden kanssa mielikuvaharjoituksia vanhemmuudesta ja käy läpi muutenkin vanhemmuuteen ja parisuhteeseen liittyviä asioita jo ennen kuin perheeseen syntyy uusi perheenjäsen.

Terveydenhoitaja kertoo perheille perhetyön mahdollisuudesta ja mikäli perhe on halukas perhetyön aloittamiseen, vanhemmat antavat terveydenhoitajalle luvan perheen yhteystietojen välittämiseen perhetyöntekijälle. Perhetyöntekijä soittaa perheelle sopiakseen yhteisen tapaamisajan neuvolaan esimerkiksi seuraavan käynnin yhteyteen. Tarvittaessa perhetyöntekijä ja neuvolaterveydenhoitaja menevät yhdessä perheen kotiin. Näin menetellen varmistetaan yhteisten tavoitteiden luominen perhetyöjaksolle.

Neuvolan perhetyö alkoi Keltinmäessä tammikuussa 2006 todentaen samalla yhteistyön tiivistymistä. Keltinmäen alueella neuvolan perhetyön piirissä oli keväällä 2006 seitsemän eri perhettä. Kolmessa perheessä työskentely on loppunut, neljässä se edelleen jatkuu. Osa perheistä on ensimmäistä lastaan odottavia, nuoren vanhemman perheitä, joissa perhetyöntekijä aloitti työskentelyn jo ennen lapsen syntymää (mielikuvavauvatyö) ja on jatkanut käyntejä lapsen syntymän jälkeen. Osa perheistä on ollut useampilapsisia. Perhetyön työvälineinä ovat mm. vauvaperheen tikkataulu, vanhemmuuden ja parisuhteen roolikartat, verkostokartta ja jatkolauselomakkeet (kun minusta tulee äiti... ja kun minusta tulee isä...), jotka kaikki toimivat keskustelujen pohjana. Perhetyöntekijä käy perheissä 3–5 kertaa varhaisen tuen tarpeesta riippuen samalla arvioiden tuen tarpeen jatkossa.

Tarvittaessa perhetyöntekijä ohjaa perheen sosiaalityön perhetyön asiakkaaksi. Perheille kerrotaan ensimmäisellä tapaamisella sosiaalityön kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Hankkeen perhetyöntekijän kokemuksen mukaan nuorille perheille on tärkeää päästä keskustelemaan vanhemmuuteen, parisuhteeseen ja vauvan kehitykseen liittyvistä asioista. Työskentelyn aikana äidit ja isät pystyivät tuomaan keskusteluissa roolikarttojen avulla esille sillä hetkellä heidän perheelleen tärkeitä ja merkityksellisiä asioita ja kokemuksia. Perhetyöntekijän työpanos perheessä on tullut esille neuvolan työntekijöille esim. vahvempana sitoutumisena vanhemmuuteen.

Laukaa

Hankkeen perhetyöntekijä Mirva Masalin ja Laukaan kunnan neuvolan terveydenhoitajat tapasivat 31.10.2005 pohtimaan neuvolan ja perhetyön yhteistyömuotojen suunnittelua, kehittämistä ja vakiinnuttamista käytännön työksi. Varhaisen vaiheen avun tarjoaminen todettiin yhteiseksi tavoitteeksi. Tämän tavoitteen pohjalta käynnistyi neuvolan perhetyö Laukaassa. Yhteisesti sovitut kriteerit neuvolan perhetyölle olivat:

- ensisynnyttäjät, nuoret äidit, yksinhuoltajat ja muut pienten lasten perheet
- perheessä ilmenee jokin tarve ulkopuoliselle lyhytkestoiselle avulle
- ilmenee huoli perheestä
- varhainen vuorovaikutus vaarantuu
- silloin kun ei vielä ole suurta lastensuojelullista huolta.

Laukaassakin työskentely perheen kanssa alkaa neuvolan terveydenhoitajan kautta. Terveydenhoitaja voi huolen herätessä perheestä ottaa yhteyttä hankkeen perhetyöntekijään ja vastaavasti kertoa perheelle tästä perhetyön mahdollisuudesta. Terveydenhoitaja voi myös pyytää perhetyöntekijän mukaan ensisynnyttäjille suunnattuun, neuvolassa toteutettavaan "kuukautta ennen -haastatteluun", jossa voidaan myös kartoittaa perhetyöntekijän käyntien tarve ja sopia mahdollisesta jatkotyöskentelystä jatkosta. Hankkeen perhetyöntekijä tapaa perheen ensimmäisen kerran neuvolassa yhdessä terveydenhoitajan kanssa, jolloin kartoitetaan perheen tilanne ja sovitaan jatkosta. Perhetyöntekijän ensimmäisellä kotikäynnillä kartoitetaan perheen tilanne ja lähiverkosto yhdessä perheen kanssa. Samalla mietitään yhdessä, millaisia voimavaroja perheellä itsellä on arkeen ja miten perhe saa näitä voimavaroja käyttöön. Lisäksi keskustellaan perheen kanssa heidän esille tuomista pulmista tai huolista ja etsitään niihin yhdessä ratkaisua. Lyhytkestoisella tuella (max 5 käyntiä) autetaan perhettä muutoksen alkuun ja omien voimavarojen löytämiseen ja käyttöönottoon. Neuvolan kautta tehtävä perhetyö ei ole lasten- ja kodinhoitoapua. Hetkellinen lastenhoito on kuitenkin mahdollista, jos se tilanteeseen nähden on välttämätöntä ja tarkoituksenmukaista.

Laukaassa neuvolan perhetyön piirissä on ollut yhdeksän eri perhettä. Vaikka tavoitteena on ollut työskennellä koko perheen kanssa siten, että myös isä olisi paikalla, työskentely on pääsääntöisesti tapahtunut äidin kanssa. Myös lapset ovat olleet paikalla. Suurin osa äideistä on kertonut haluavansa ja tarvitsevansa lasten- ja kodinhoitoapua. Osa perheistä on kokenut tarvitsevansa tukea lasten kasvatukseen ja keinoja lasten käyttäytymispulmien ratkaisemiseen. Perhetyöntekijä on kartoittanut yhdessä äidin kanssa perheen olemassa olevia verkostoja ja yhdessä on mietitty kuinka äidit saisivat tarvitsemaansa apua. Perheille on annettu lista paikallisista, yksityisistä kotipalveluyrittäjistä sekä yksittäisten järjestöjen yhteystiedot. Perhetyöntekijä on kannustanut äitejä käymään lastensa kanssa MLL Laukaan ja Lievestuoreen paikallisyhdistysten ylläpitämissä perhekahviloissa ja

seurakunnan kerhoissa. Joissakin perheissä on äiti saanut poistua tunniksi, jolloin perhetyöntekijä on hoitanut lapsia. Lastenhoidon edellytyksenä on kuitenkin ollut, että kotikäynnit ovat sisältäneet myös äidin kanssa keskustelua.

Lasten kasvatukseen ja rajojen asettamiseen liittyvät asiat ovat olleet yleisiä keskustelunaiheita. Puheeksi on otettu myös parisuhteeseen ja väkivallankäyttöön liittyviä asioita. Ensisijaisesti perhetyöntekijä on keskustellut äidin kanssa niistä asioista ja pulmista, joita perhe itse tuo esille ja joihin ensisijaisesti perhe kokee tarvitsevansa muutosta.

Työskentelyn merkittävyyttä ja tuloksellisuutta on vaikea arvioida, mutta suurin osa perheistä on saanut lisää keinoja arjessa selviytymiseen ja jaksamiseen. Myös kynnyksen avun pyytämiseen on madaltunut. Joidenkin äitien sosiaalinen verkosto on perhetyöntekijän käyntien ja kannustuksen ansiosta kasvanut heidän aloitettua käynnit kerhossa, ryhmässä tai jossain harrastuksessa. Myös isien osuus lastenhoidossa on lisääntynyt, vaikka konkreettista työskentelyä heidän kanssaan ei ole ollut kovin paljon. Osa perheistä olisi ilman tätä lyhytkestoista työskentelyä todennäköisesti siirtynyt lyhyen ajan sisällä lastensuojelun asiakkaaksi, jolloin työskentely olisi ollut pidempiaikaista.

Palautetta työskentelystä on saatu perheiltä ja yhteistyötahoilta sekä myös perhetyöntekijän omana tulkintana. Palaute on ollut hyvää ja positiivista myös niiltä äideiltä, jotka olisivat tarvinneet ja halunneet konkreettista lastenhoitoapua eivätkä ole sitä perhetyöntekijältä saaneet. Äidit ovat eniten antaneet palautetta siitä, että on hyvä kun voi puhua kaikesta jollekin eikä heidän kertomat asiat ala kulkemaan juoruna kylällä. Huonoa palautetta tästä neuvolan perhetyön työmuodosta ei ole tullut miltään taholta.

5.2.2. Päivähoidon perhetyö

Päivähoidon perhetyössä hankkeen perhetyöntekijä työskentelee Jyväskylän maalaiskunnan kahdessa päiväkodissa (Tammirinteen ja Kirrin päiväkot), joissa on lastensuojelun avohuollon tukitoimena päivähoitossa olevia lapsia. Perhetyöntekijä työskentelee em. lasten kanssa päiväkodissa ohjaten heille mm. vuorovaikutusleikkiryhmiä työparina päivähoitotyöntekijä. Kotikäyntien aikana perhetyöntekijällä on mahdollisuus kohdata lapset heidän omassa kodissaan, mutta toisaalta myös työskennellä perheen vanhempien kanssa. Perhetyössä korostuu perheiden omien voimavarojen näkyväksi tekeminen, jolloin myös mahdolliset avun tarpeet tulevat paremmin esille. Perheiden kanssa mietitään yhdessä, mitä apua perhe tarvitsee ja mistä perhe sitä tarvittaessa saisi. Perheiden vertaisryhmätapaamisia on suunniteltu toteutettavan syksyllä 2006.

Päivähoidon perhetyössä korostuu kasvatuskumppanuuden merkitys vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan kohtaamisissa ja huomiota kiinnitetäänkin nimenomaan luottamuksen ja yhteistyösillojen rakentamiseen päivähoitohenkilökunnan ja perheiden välillä. Myös neuvolan, päivähoitohenkilökunnan ja sosiaalityön väliselle yhteistyölle luodaan rakenteita ja toimintatapoja (mm. lomakepohja lastensuojeluperheiden kohtaamiselle päivähoitossa).

Jyväskylän maalaiskunnassa hankkeen perhetyöntekijä on tukenut, konsultoinut ja kouluttanut kahden pilottipäiväkodin työntekijöitä mm. huolen puheeksi ottamisessa ja lastensuojelutietouden lisäämisessä. Konsultaatiossa perhetyöntekijä on tukenut päivähoitotyöntekijää esim. uusien näkökulmien löytämisessä tai uusien työtapojen kehittämisessä perheen kanssa toimimisessa. Tämä työmuoto on osoittautunut tärkeäksi

ja lisävoimavaroja työhön antavaksi.

Päivähoidon perhetyötä toteutetaan Jyväskylän Keltinmäessä myös perhe- ja leikkitoiminnan sisällä. Hankkeen perhetyöntekijä Marja-Leena Huisko ohjaa yhdessä päivähoiton työntekijän kanssa lasten kerhoja kaksi kertaa viikossa.

5.2.3. Työparityöskentely

Laukaassa työparityöskentelyä on onnistuneesti toteutettu eri toimijoiden (sosiaalityön perhetyöntekijä, vapaa-aikatoimi, seurakunta) yhteistyössä toteutetuissa pienryhmissä. Hankkeen aikana näitä pienryhmiä on lisätty ja levitetty myös Lievestuoreen alueelle (ekaluokkalaiset pojat, seiskaluokkalaiset tytöt). Tavoitteena on vahvistaa ja vakiinnuttaa osa pienryhmä- ja vertaisryhmätoiminnasta kokeiluista pysyviksi käytännöiksi ja toimintamuodoiksi.

5.3. Koulutus

5.3.1. Matka-ryhmä

Harava –hankkeen Matka malli on moniammatillisen työn kehittämiseen ja arviointiin asiakasprosessien avaamisen avulla kehitetty ryhmäkoulutusprosessi. Ryhmän kouluttajina toimivat Eila Kihlman ja Sari Välimäki. Ryhmä kokoontui Jyväskylässä 18.1., 23.2., 22.3., 26.4., 23.5., 15.6.2006 perheneuvolan, Sodexhon ja Median tiloissa. Ryhmäkokoontumiset kestivät kukin neljä tuntia. Mukana ryhmässä olivat Jyväskylän äitiysneuvolan ja lastenneuvolan terveydenhoitaja, kouluterveydenhoitaja, aluepsykologi, lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, lastensuojelun perhetyöntekijä, sosiaalityöntekijä, kehittäjäsosiaalityöntekijä (lastensuojelun kehittämishanke), perhetyöntekijä ja projektipäällikkö (Jyväskylän seudun Perhe –hanke), perhekeskusjohtaja (Perhekeskus Tourutupa) ja ohjaaja (Keski-Suomen ensi- ja turvakoti). Koulutuspalautteiden mukaan ryhmän työskentelyn hyödyt oli koettu suurina suhteessa siihen käytettyyn aikaan. Muiden työntekijöiden työn tunteminen parani ja osallistujat olivat kokeneet oppivansa uutta. Erityisen merkittävänä koettiin kokonaisuuksien hahmottaminen, joka selkiytti monimutkaisia asiakasprosesseja ja toi kehittämistarpeet näkyviksi. Samalla ymmärrys toisia työntekijöitä ja asiakasperheitä kohtaan kasvoi.

5.3.2. Äitiverkko-ohjaajakoulutus

Äitiverkko ryhmänohjaajakoulutus on työväline pienryhmätoiminnan käynnistämiseen ja ryhmien ohjaamiseen työntekijöille ja vapaaehtoisille. Tavoitteena on luoda paikallistasolle pysyviä tukirakenteita äitiverkkotoiminnalle. Kouluttajina toimivat Aikku Seppänen ja Kaisu Komulainen MLL Kainuun piirin äidiksi Kainuussa hankkeesta. Koulutukset toteutettiin 8.–9.12.2005 Mattilanniemessä ja 16.–17.2.2006 Nikolainsalissa. Koulutukseen osallistui yhteensä 55 neljän hankekunnan työntekijää, vapaaehtoista ja vanhempaa. Työntekijöitä oli julkiselta sektorilta neuvolasta, päivähoidosta, lastensuojelun perhetyöstä, seurakunnasta, muista hankkeista ja vapaaehtoisia kolmannen sektorin toimijoista lähinnä MLL:n paikallisyhdistyksistä hankekuntien alueelta. Koulutuksesta saatu palaute oli erittäin positiivista.

5.3.3. Isän kohtaaminen palveluissa ja toiminnoissa

Koulutusteemoina olivat isät vertaisryhmissä, neuvoloissa ja muissa toiminnoissa. Koulutukset toteutettiin moniammatillisina 27.4., 12.5. ja 5.6.2006 klo 12–16 Nikolainsalissa. Erikoissairaanhoidtaja, isätyöntekijä Timo Tikka alusti koko koulutussarjassa neuvolaan suunnatusta isien vertaisryhmästä, nk. Hollolan mallista ja Miessakit ry:n toiminnasta. Koulutukseen osallistujat pohtivat pienryhmissä mm. isän kohtaamista, huomioimista ja mukaan saantia omissa toiminnoissaan. Kahdessa jälkimmäisessä koulutuksessa (12.5. ja 5.6.2006) toisena kouluttajana toimi Jyväskylän seudun lastenvalvojapalveluista lastenvalvoja, sosiaalityöntekijä Marje Karttunen. Hänen osuutensa koostui isän ja isyyden aseman kuvaamisesta perheessä isyyslain sekä lapsenhuollosta ja tapaamisoikeudesta säädetyn lain näkökulmasta käsin. Koulutuksiin osallistui yhteensä 127 neljän hankekunnan työntekijää julkiselta sektorilta neuvolasta, päivähoidosta, lastensuojelun perhetyöstä, sosiaalityöstä, aikuispsykiatriasta, seurakunnasta ja kolmannelta sektorilta sekä työntekijöitä että vapaaehtoisia. Ryhmätyön koosteet ja luentomateriaali toimitettiin koulutukseen osallistuneille jälkikäteen sähköpostitse.

Koulutuspalautteissa koulutussarja sai kouluarvosanaksi 7.9. Kerätyn palautteen pohjalta koulutus koettiin hyödylliseksi mielenkiintoisen aiheen, isien äänen kuulemisen, moniammatillisen tiedon jakamisen, oman ammatti-identiteetin pohtimisen ja ryhmätyössä jaettujen kokemusten kannalta. Isyyden ja huoltajuuden lakiteemat olivat monille vieraita ja toisaalta monille työnsä puolesta jo entuudestaan tuttuja. Kriittistä palautetta aiheutti koulutusteemojen keskittyminen liaksi vauvan odotukseen ja synnytykseen liittyvään aikakauteen. Jatkokoulutusta ajatellen osallistujat mainitsivat mahdollisina teemoina laajemman syventymisen aiheeseen, isän kohtaamisen tapoja erilaisissa palveluissa ja konkreettisten keinojen luomisen isien kohtaamiseen. Haasteena isän kohtaamiselle koulutukseen osallistujat näkivät mm. erilaisten perhemallien kirjavuuden nyky-yhteiskunnassa.

5.3.4. Perhekahvilakoulutus

Perhekahvilakoulutukset antavat tietoa, tukea ja työvälaineitä perhekahvilatoimintaan. Osallistujina ovat olleet lähinnä vapaaehtoiset perhekahvilatoimijat. Koulutuksissa on käsitelty perhekahvilatoiminnan perusteita (23.9.2005 ja 15.6.2006) sekä perhekahvilatoiminnan sisällöllistä kehittämistä mahdollistavia aiheita ja asioita (22.4. ja 6.5.2006). Perhekahvila poppoon, perhekahvilavetäjien ja –vastaavien vertaisryhmän tapaamisiin (9.2. ja 11.4.2006) liittyy niin ikään koulutuksellinen osio. Varsinaisten koulutusten lisäksi on pidetty tarpeen mukaan perhekahvilatoimijoille perehdytyksiä ja/tai järjestetty osin koulutuksellisia tapaamisia alueellisesti.

22.4.2006 MLL:n Keski-Suomen piirin Täyskäsipäivä, Jyväskylä. Osana MLL:n paikallistoimijoiden koulutusta perhekahvilatoimijoille suunnattu Lystiä leikkiä – paja: leikin merkitys ja mahdollisuudet perhetoiminnassa yht. 3 h. Kouluttajina Anu Juurakko ja Marja-Leena Bolander.

6.5.2006 MLL:n valtakunnallinen lapsitoiminnan päivä, Jyväskylä. Osana päivää toteutettiin lapsilaari (2 h). Laarissa perehdyttiin erilaisiin lapsi- ja perhetoiminnan muotoihin. Jyväskylän seudun Perhe-hankkeeseen liittyen esillä oli monikulttuurinen

perhekahvila MoniMessi sekä Varaisovanhempi toiminta. Lapsilaarin emäntänä toimi Anu Juurakko.

15.6.2006 Perhekahvila perusteet aloitteleville tai vähän aikaa toimineille perhekahvilatoimijoille, Jyväskylä. Kouluttajina Anu Juurakko, Tiina Häkkinen sekä Mervi Seriola.

5.3.5. Konsultointiprosessit

Muuramen kunnan sosiaalitoimessa toteutetaan kehittämisprosessi kevään 2006 ja kevään 2008 välillä välillä. Konsulttoijana on Asta Suomi. Jyväskylän seudun Perhe -hanke maksaa hankkeen tavoitteiden mukaisesta kehittämisprosessista puolet.

5.3.6. Henkilöstön koulutus

10–12.8.2005 Toimiva perhe -ohjaajakoulutus. Nuoren Keskus ry. Vanha Pappila. Osallistui Marja-Leena Huisko.

13–14.10.2005 Perhetukipäivät, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta, Koske, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän Paviljonki. Osallistuivat Anu Juurakko, Mervi Seriola, Mirva Masalin, Jaana Kemppainen, Marja-Leena Huisko (ryhmätyöskentely, pj ja kokoaja).

21.11.2005 Elämän säröjä ja käännekohtia, Koske, Länsi-Suomen lääninhallitus / sosiaali- ja terveysosasto, Pesäpuu ry, Tuettu suru -hanke. Länsi-Suomen lääninhallitus, Vanha Ortopedia. Osallistuivat Mirva Masalin, Anu Juurakko, Jaana Kemppainen, Marja-Leena Huisko (esitteli torilla päivähoiton perhetyötä yhdessä perhetyön Ito Jaana Tikka-Uguccionin kanssa).

6.–7.4.2006 Perhetutkimuksen päivät, Jyväskylän yliopisto, Perhetutkimuskeskus. Agora. Osallistuivat Jaana Kemppainen (pj. työryhmä Kokemuksia, käytäntöjä ja tutkimustuloksia Perhe-hankkeista), Marja-Leena Huisko, Anu Juurakko ja Jani Myllyaho.

4.–5.5.2006 Parisuhdetyön neuvottelupäivät, Kataja ry, Väestöliitto, Kirkon perheasiain neuvottelukeskus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lastensuojelun keskusliitto sekä Ensi- ja turvakotien liitto. Kirkkohallitus. Osallistuivat Tuula Pollari, Mirva Masalin, Marja-Leena Huisko, Mervi Seriola, Anu Juurakko, Jani Myllyaho ja Jaana Kemppainen.

2.6.2006 Täällä lapsi, kuuleeko aikuinen, Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry. Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiris. Osallistuivat Marja-Leena Huisko ja Tuula Pollari.

Seminaarit

4.10.2005 Voiko kehittämistä kehittää toisin. Kuntaliitto. Osallistuivat Jaana Kemppainen ja Anu Juurakko.

15.11.2005 Perhekeskus kumppanina. Espoon perhekeskus-hankkeen loppuseminaari. Helsinki: Diak. Osallistui Jaana Kemppainen.

12.11.2005 Toimivia yhteistyötapoja kodin ja koulun välille. Meidän Jykä, Mukava-hanke. Jyväskylä. Osallistui Jaana Kemppainen.

24.11.2005 Meidän Jykan loppuseminaari. Jyväskylä. Osallistui Marja-Leena Huisko ja Jaana Kemppainen (puheenvuoro paneelissa).

25.1.2006 TerveKunta päivät. Helsinki.

PERHE –hankkeiden verkostokokoukset ja vertaistapaamiset

16.6.2005 Stakes, Helsinki. Osallistuivat Arja Aroheinä (JKI), Raili Haaki (Koske) ja Marja Heikkilä (Koske)

6.10.2005 Stakes, Helsinki. Osallistui Jaana Kemppainen.

1.12.2005 Stakes, Helsinki. Osallistui Jaana Kemppainen.

4.–5.4.2006 Stakes, Helsinki. Osallistui Jaana Kemppainen.

8.6.2006 Puistola. Helsinki. Osallistui Jaana Kemppainen

25.22.2005 Mannerheimin Lastensuojeluliiton verkostotapaaminen Perhe-hankkeissa mukana oleville piireille ja yhdistyksille. MLL:n keskustoimisto. Osallistujina Anu Juurakko, Sanna Puukari-Pirinen (Jyväskylän yhdistys), Annemari Sinikorpi (Tikkakosken yhdistys), Jaana Moilanen (Keltinmäen alueen yhdistys), Mirja Lavonen-Niinistö ja Tiina Häkkinen (Keski-Suomen piiri).

Konsultoinnit

12.12.2005 Jämsän perhe-hankkeen suunnittelu. Jämsä. (JK)

5.4. Tiedotus

5.4.1 Hanke-esittelyt

31.8.2006 Keltinmäen aluefoorum, Kotalammen pk (M-LH)

2.11.2005 Lastensuojelu- ja varhaiskasvatustyöryhmien yhteinen iltapäivä. Koske) (JK)

4.11.2005 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja sen edistäminen Keski-Suomessa, Keski-Suomen maakuntaliitto ja Lapsiasiainvaltuutettu. Agora, Jyväskylä (JK)

8.11.2005 Sosiaalityöntekijöiden työkokous. Sosiaalityöntekijöiden resurssit tehdä vaikuttavaa sosiaalityötä, Koske (JK)

18.1.2006 Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyöryhmä, Jyväskylä (JK)

2.2.2006 Nenäinniemen päiväkot, Jyväskylä (perhetyön menetelmät) (M-LH)

13.2.2006 Jyväskylän kaupungin perhe- ja leikkitoiminnan työkokous (JK, M-LH)

16.3.2006 MLL:n Keski-Suomen piirin piirihallituksen kokous (AJ)

23.3.2006 sosiaali- ja terveyslautakunta, Jyväskylä (JK)

23.3.2006 MLL Jyväskylän yhdistyksen hallitus (JK)

23.3.2006 Keltinmäen aluefoorum, Keltinmäen koulu (AJ)

27.3.2006 Varhaiskasvatuksen opiskelijoiden vierailu, Keltinmäki asukastalo

11.5.2006 Yhteistyön turvaaminen lapsi- ja perhetyössä, Laukaa

Messut

25.–26.3.2006 Lapsi- ja perhemessut 2006. Messuosasto Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän Paviljonki.

17.–18.5.2006 TerveSos-messut. Tampere-talo. Messuosasto yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän seudun Perhe -hanke, Jyväskylän verkostokaupungin ja Keurusseudun kuntien vanhuspalveluiden kehittämishanke ja GeroCenter.

5.5. Opiskelijayhteistyö

Harjoittelut

1.9.–31.12.2005 Anu Peltomäki ja Anu Huuskonen (lähihoitaja opintojen projektiopinnot, Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan oppilaitos) Isä-Pappa-Dad iskänillä.

30.9.–16.12.2005 Ilona Kivimäki ja Noora Soinvirta (varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen työn pienprojekti, Jyväskylän ammattikorkeakoulu) MoniMessissä.

3.10.–28.11.2005 Hanna Rautio ja Susanna Sivill (perheprojektiin liittyvä harjoittelu, Jyväskylän Kristillinen opisto) MoniMessissä.

Lokakuusta 2005 alkaen Sivi Talvensalo, Tiina Huttunen ja Kaisa Mahlanen (sosiaalityön projektiopinnot, Jyväskylän yliopisto) MoniMessissä.

30.9.–16.12.2005 Anu Lamminpää ja Mari Taipale (varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen työn pienprojekti, Jyväskylän ammattikorkeakoulu) Jyväskylän kaupungin perhe- ja leikkitoiminnan Keltinmäen lastenkerhossa.

13.2.–17.3.2006 Karoliina Auvinen (sosionomi, amk) Jyväskylän seudun Perhe –hankkeessa ja Jyväskylän kaupungin perhe- ja leikkitoiminnan lastenkerhossa Keltinmäessä.

Opinnäytetyöt

Anna Autere: Sektorirajat ylittävän yhteistyön esteet kunnallisissa palveluissa (yhteiskuntapolitiikan pro gradu).

Annemari Sinikorpi: Vapaaehtoiset viestinviejinä perhepalveluiden tarpeesta ja tarjonnasta (viestintätieteiden pro gradu).

Katri Mustonen ja Eeva Koskinen: Isien kokemukset Jyväskylän seudun Perhe –hankkeen järjestämästä isä – rundi-toiminnasta (sosionomi ja sairaanhoitaja, amk).

Janette Julin ja Anne Sarkonen: Pois alta olen kiukkuinen. Tahdon harjoitteluvaiheessa olevien lasten vanhempien ryhmä (perhetyö).

Eija Salonen: Moraali äitiyden ja isyyden arjessa (kasvatustieteen pro gradu).

6. HANKKEEN ARVIOINTI JA SEURANTA

Jyväskylän seudun Perhe -hankkeen arviointiin haettiin erillistä rahoitusta sosiaali- ja terveysministeriöstä lokakuussa 2005. Hakijoina olivat hanke, Koske ja Jyväskylän yliopiston perhetutkimuskeskus. Kielteinen rahoituspäätös saatiin tammikuussa 2006. Keväällä 2006 kokoonnuttiin pohtimaan tutkimussuunnitelman työstämiseksi. Syyskuussa 2006 tutkimussuunnitelma lähetetään erillisrahoituksen hakemiseksi kunnallisalan kehittämissäätiölle.

Hankkeessa toteutetaan benchmarking –arviointia Stakesin koordinoimana yhdessä Lapsiperheiden palveluverkostot ja perhekeskustyö Salon seudulla –hankkeen kanssa. Benchmarkingin eli vertailukehittämisen tavoitteena on edistää hyvien menetelmien ja toimintatapojen tunnistamista, ymmärtämistä ja soveltamista. Tavoitteena on sekä oivaltaa vaihtoehtoisia tapoja toimia että myös tunnistaa ja löytää innovaatioita ja kehitystä.

Tällä hetkellä hankkeen eri toimintojen vaikuttavuutta pyritään arvioimaan toiminnoista kerätyn palautemateriaalin avulla. Toimintoihin osallistuneilta perheenjäseniltä kerätään kokemuksia, palautetta ja kehittämissideoita kyselylomakkein ja havainnoimalla, myöhemmin mahdollisesti myös haastatteluin. Koulutuksiin osallistuneet työntekijät ja vapaaehtoistoimijat täyttävät koulutuksen päätyttyä koulutuspalautelomakkeen.

Hankkeen työntekijöiden kirjoittamat viikkokirjeet ja -päiväkirjat ovat myös osa hankkeen arviointimateriaalia. Osan hankkeen arvioinnista koostuu hankkeen toiminnasta tehdyistä opinnäytetöistä.

7. MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Jyväskylän seudun Perhe –hankkeelle nimetyt kriittiset menestystekijät ovat edelleen ohjaamassa hankkeen toimintaa myös syksyllä 2006. Kumppanuuden vahvistamisen kautta alueellisten perhepalveluverkostojen rakentuminen ja vakiinnuttaminen on erittäin keskeistä hankkeen onnistumiseksi.

Hankkeessa aikaisemmin jatkuneet ryhmätoiminnot jatkuvat ja niitä vahvistetaan edelleen syksyllä 2006. Isä-rundin toinen kierros toteutetaan syyskuussa ja kolmas marraskuussa. Uusina hankekuntien alueella aloittavina toimintoina alkavat mm. Muuramen Perhekeskus Leikarissa isä–lapsi-toiminta, Jyväskylässä Perhekeskus Tourutuvalla Isä-Pappa-Dad -illat, Puistokoululla isä–lapsi-liikuntavuorot, Keltinmäessä ekavauvaryhmä, Laukaassa esikouluikäisten lasten ja heidän vanhempiensa ryhmä Touhu ja tuuma. Myös uusia, vapaaehtoisten ylläpitämiä perhekahviloita on perusteilla Laukaan Vihtavuoreen ja Leppävedelle, Jyväskylän Keljonkankaalle ja Jyväskylän maalaiskuntaan Kuohulle. Keltinmäen asukasperhekahvila, joka toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, avautuu syyskuussa.

Syksyllä 2006 toteutuvat mm. seuraavat koulutukset: Matka-malli Laukaassa ja Jyväskylässä, äitiverkko-ohjaajakoulutus, huolen puheeksiotto, puheeksiotto kouluttajakoulutus, ryhmänohjaajakoulutus, voimavarakeskeinen työskentely, isyyden varhainen tukeminen ja lastenhoitajakurssi vapaaehtoisille. Kevään 2007 koulutusten

suunnittelussa ja toteuttamisessa tehdään yhteistyötä eri oppilaitosten ja Jämsän perhekeskushankkeen kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyön tukemiseksi käynnistyvät kimppaperheillat kahdessa pilottikoulussa. Syksyn 2006 tavoitteena on sitouttaa kouluja tiiviimmin mukaan myös alueellisten lapsiperheiden palveluverkostojen luomiseen. Tähän pyritään mm. pyytämällä kuntien alueryhmätyöskentelyyn mukaan vähintään yksi koulun edustaja.

Hanke on mukana järjestämässä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa yksittäisiä tapahtumia, työkokouksia, työversteita ja seminaareja. Tällaisia ovat mm. Keski-Suomen ja Mikkelin seudun perhetyöntekijöiden työkokous Mikkelissä 2.10.2006, tapahtuma Minä ja sinä parisuhteen polulla – parisuhteen lataamispäivä Mankolassa, seminaari Ehkäisevä työ lasten, nuorten ja perheiden parissa sekä neuvolatyön verstaas 27.10.2006. Vuoden 2007 alussa toteutetaan seminaari työnimellä ”Voiko resursseja kohdentaa uudelleen?” Seminaarin sisällöiksi kaavailtiin kevään ohjausryhmän kokouksessa mm. Jyväskylän maalaiskunnan peruspalvelumallien (polkujen) esittely, oppilaitosyhteistyö, järjestönäkökulma.

Jyväskylän seudun Perhe –hanke tekee tiivistä yhteistyötä muiden PERHE –hankkeiden kanssa. Hanketta on pyydetty mukaan Maria-Kaisa Aulan johtamaan tulevan hallituskauden ohjelman suunnittelutyöhön yhdessä Espoon perhekeskushankkeen ja Raahe-Ylivieskan Pessi-hankkeiden kanssa.

Hankkeen toiminnoista tiedotetaan mm. maakuntalehti Keskisuomalaisessa, kuntien alueilla ilmestyvissä paikallislehdissä ja syyskuussa 2006 avautuvilla internet-sivuilla osoitteessa www.jyvaskylanseutu.fi/perhehanke.

Hankkeen kriittisistä menestystekijöistä erityisesti lapsen äänen kuulemiseen kiinnitetään enemmän huomiota syksyllä 2006. Lasten ääntä voisi kuulla systemaattisesti esimerkiksi isä-rundeissa ja perhekahviloissa.

LIITTEET

Liite 1. Vauvaperhe-ryhmä palaute

JYVÄSKYLÄN SEUDUN PERHE-HANKE

Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta, Laukaa, Muurame ja MLL:n Keski-Suomen piiri

PALAUTE VAUVAPERHE-RYHMÄ KEVÄT 2006

Oletko aikaisemmin osallistunut vertaisryhmätoimintaan?

- kyllä
 ei

Oliko vauvaperhe-ryhmällä vaikutusta teidän arkeenne?

- kyllä
 ei

Jos vastasit kyllä, kerro lyhyesti mitä vaikutuksia ryhmällä oli arkeenne?

Saitko mielestäsi riittävästi vaikuttaa vauvaperhe-ryhmän keskusteluaiheisiin?

- kyllä
 ei

Perustele

Oletko kiinnostunut jatkossa osallistumaan vertaisryhmätoimintaan?

- kyllä
 ei

Jos vastasit kyllä, niin millaista toimintaa toivoisit järjestettävän?

Mitä hyvää koit ryhmätapaamisissa? Mitä huonoa?

Mitä muuta haluat vielä kertoa ryhmänohjaajille?

Liite 2. Keltinmäen alueen perhekysely

KYSELY LAPSIPERHEILLE

Vastaamalla kyselyyn olet kehittämässä lapsiperheiden palveluja ja toimintoja Keltinmäen, Mäyrämäen, Mustalammen, Myllyjärven ja Ylä-Myllyjärven alueella (alleviivaa asuinalueesi).

Kyselyyn vastasi äiti isä molemmat muu huoltaja

Merkitse kuinka monta _____ 1-6 -vuotiasta _____ 7-12 -vuotiasta _____ 13-17 -vuotiasta lasta perheessänne on.

1. Haluaisin pohtia, jakaa ajatuksia Merkitse rastiruutuun sopivan vaihtoehdon kohdalle.

☐ vanhemmuudesta	☐ kahden kesken työntekijän kanssa
	☐ yhdessä muiden vanhempien kanssa
☐ kasvatuskysymyksistä	☐ kahden kesken työntekijän kanssa
	☐ yhdessä muiden vanhempien kanssa
☐ lapsen kehitykseen liittyvistä kysymyksistä	☐ kahden kesken työntekijän kanssa
	☐ yhdessä muiden vanhempien kanssa
☐ perheen muutostilanteista esim. lapsen syntymä, muutto, avioero	☐ kahden kesken työntekijän kanssa
	☐ yhdessä muiden vanhempien kanssa
☐ perheen arkeen liittyvistä asioista	☐ kahden kesken työntekijän kanssa
	☐ yhdessä muiden vanhempien kanssa

Mitä

muuta _____

2. Haluan perheiden kokoontumiseen

toiminnallisia sisältöjä ja ohjelmaa

Minkälaista toimintaa ja ohjelmaa?

asiapitoista sisältöä

Mitä aiheita?

3. Mikä aika päivästä on sopiva perheitten yhteiselle kokoontumiselle?

klo 9-11 klo 10-12 klo 14-16 klo 15-17 klo 17-19 klo 18-20

4. Mitä toiveita sinulla on lapsiperheille järjestettävän toiminnan ja palveluiden osalta?

5. Minkä tyyppisiä lapsiperheiden toimintoja kaipaisitte alueella?

Esim.

Perhekahvila

Vertaisryhmä esim. vauvaperheet, uhmaikäisten lastenperheet, yksinhuoltajaperheet

Mikä? _____

Tapahtumia

Kerhoja

Parkkihoito

Murrosikäisten lasten vanhempien tapaamiset

Muuta, mitä?

6. Haluaisin toimia vapaaehtoisena.

Merkitse rastiruutuun sopivan vaihtoehdon kohdalle ja alla olevaan tilaan **yhteystietosi, jos haluat toimia vapaaehtoisena.**

- perhekahvilassa joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 äiti-lapsi-ryhmissä joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 vertaisryhmissä joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 isä-lapsi-ryhmissä joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 alakouluikäisten ryhmän ohjaajana joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 nuorten ryhmän ohjaajana joka viikko joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin
 olla mukana järjestämässä kertaluontoista perheiden tapahtumaa
 haluan osallistua muuten toiminnan järjestämiseen
 tällä hetkellä minulla ei ole mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena

Nimi _____

Sähköpostiosoite _____

Puhelin päivisin _____

Irrota sivut 1-2 toisistaan ja palauta ne palautuslaatikkoon 15.02.2006 mennessä.

Kiitos vastauksistasi!

Yhteystiedot:

Postiosoite

Jyväskylän seudun Perhe –hanke

PL 275

40101 Jyväskylä

Käyntiosoite

Keltinmäen asukas- ja nuorisotalo

Keltinmäentie 15

40640 Jyväskylä

Yhdyshenkilö

Marja-Leena Huisko

050-340 7165

Jyväskylän seudun Perhe –hanke

marja-leena.huisko@jkl.fi

Liite 3. Muuramen perhekysely

KYSELY LAPSIPERHEILLE

Vastaamalla kyselyyn olet kehittämässä lapsiperheiden palveluja ja toimintoja Muuramen alueella.

Kyselyyn vastasi äiti isä molemmat muu huoltaja

Merkitse kuinka monta ___ 0-6 -vuotiasta ___ 7-12 -vuotiasta ___ 13-17 -vuotiasta lasta perheessänne on.

Asuinalueemme on Jaakkola, Saarenkylä, Pitkälä, Riihiniemi, Verkkoniemi, Velkapohja, Rajala,

Niittyaho, Keskusta, Isoahti, Kinkomaa, Hautalanmäki, Paavalinvuori, Kotiranta, Rajahonka.

1. Minkä tyyppisiä toimintoja kaipaisitte lapsiperheille?

- Perhekahvila Kerhoja, minkä ikäisille lapsille? _____
- Avoin päiväkoti Lapsiparkki toimintaa
- Tapahtumia Asukaskahvilatoimintaa
- Vertaisryhmä esim. vauvaperheet, yksinhuoltajaperheet, uhmaikäisten lasten perheet
- Mikä? _____
- Muuta
- Mitä? _____

2. Pohdituttaako vanhemmuus tai perheeseen liittyvät asiat?

- Kasvatuskysymykset _____
- Perheen arkeen liittyvät asiat _____
- Parisuhde _____
- Perheen muutostilanteet (muutot, lapsen/sisaruksen syntymä, avioero jne.) _____
- _____
- Jokin muu, mikä? _____
- _____

3. Perheiden kokoontumisilta toivon

- Toiminnallista sisältöä
- Minkälaista ohjelmaa tai toimintaa? _____
- _____
- Asiapitoista sisältöä (esimerkkejä aiheista) _____
- _____

4. Mikä aika päivästä sopii mielestäsi parhaiten perheitten yhteiselle kokoontumiselle?

- klo 9-11 klo 10-12 klo 14-16 klo 15-17 klo 17-19 klo 18-20

Palauta kysely sille varattuun palautuslaatikkoon tai suoraan työntekijälle 10.3.2006 mennessä.

KIITOS VASTAUKSESTASI!**Postiosoite**

PL 1
40951 MUURAME

Käyntiosoite

Virastotie 8
40950 MUURAME

Yhdyshenkilö

Mervi Seriola
Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen
Perhetyöntekijä

Yhteystiedot

040-8657602
mervi.seriola@muurame.fi

HALUAISIN TOIMIA VAPAAEHTOISENA.

Merkitse rasti ruutuun sopivan vaihtoehdon kohdalla.

☐ perhekahvilassa	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
☐ äiti-lapsi-ryhmissä	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
☐ vertaisryhmissä	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
☐ isä-lapsi-ryhmissä	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
☐ ala-asteikäisten lasten ryhmien ohjaajana	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
☐ nuorten ryhmän ohjaajana	☐ joka viikko	☐ joka toinen viikko	☐ kerran kuussa	☐ harvemmin
- olla mukana järjestämässä kertaluontoista perheiden tapahtumaa
 haluan osallistua muuten toiminnan järjestämiseen
 tällä hetkellä minulla ei ole mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena.

Yhteystietosi, jos haluat toimia vapaaehtoisena.

Nimi _____

Sähköpostiosoite _____

puhelin päivisin _____

Palauta kysely sille varattuun palautuslaatikkoon tai suoraan työntekijälle 10.3.2006 menessä.

KIITOS VASTAUKSESTASI !

Liite 4. Perhekahvila-palaute

Mannerheimin Lastensuojeluliitto Keski-Suomen piiri, Jyväskylän seudun Perhehanke

PALAUTETTA PERHEKAHVILASTA, IDEOITA TULEVAAN (*Jatka tarvittaessa kääntöpuolelle*).

1. Taustatietoja:

Ikä: _____ (aikuinen) _____ (lapsi/lapset)

Perheen koko: _____ aikuista _____ lasta

Perhemuoto (merkitse sopiva):

Kahden huoltajan perhe _____ uusperhe _____

Yhden huoltajan perhe _____

Muu, millainen _____

2. Mikä sai teidät tulemaan PERHEKAHVILAAN tänään?

3. Mitä perhekahvilassa käyminen on merkinnyt?

Minulle:

Lapselle/lapsille:

Koko perheen kannalta:

4. Kerro perhekahvilan syksyn 2005 toiminnasta?

Hyvää:

Kehitettävää:

Miten osallistuit perhekahvilan käytännönjärjestelyihin?

5. Ideoita, ajatuksia ja toiveita perhekahvilan tulevalle toiminnalle? Kysythän myös lapseltasi tai mietit myös lapsen kannalta asiaa)

6. Pohdituttaako vanhemmuus tai perheeseen liittyvät asiat? Merkitse rastiruutuun sopivan vaihtoehdon kohdalle, voit tarkentaa asiaa viivalle.

Kasvatuskysymykset

Parisuhde

Perheen muutostilanteet esim. lapsen/sisaruksen syntymä, avioero

Perheen arkeen liittyvät asiat

Jokin muu, mikä?

ISO KIITOS VASTAUKSISTASI!

Liite 5. Isä-rundi palaute

ISÄRUNDI-PALAUTE

Olemme kaksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijaa ja teemme opinnäytetyötä liittyen Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen järjestämään Isärundiin. Vastaamalla kyselyyn olet mukana kehittämässä kotikuntasi isätoimintaa.

Oma ikäsi _____

Lasten iät _____

Perhemuotosi

kahden huoltajan perhe yhden huoltajan perhe uusperhe muu, millainen _____

Kenen kanssa osallistuit Isärundille?

Mistä sait tiedon tapahtumasta?

Vastaa seuraaviin väittämiin ympyröimällä mielipidettäsi vastaava numero

1 = täysin eri mieltä 2 = hieman eri mieltä 3 = en osaa sanoa 4 = hieman samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

Tapahtuma vastasi omia odotuksiani 1 2 3 4 5

Tapahtuma oli mieluinen lapsille 1 2 3 4 5

Tulisin uudelleen samankaltaiseen tapahtumaan 1 2 3 4 5

Millaista muuta toimintaa haluaisit? _____

Kouluarvosanasi (4-10) tälle tapahtumalle _____

Perhe-hanke kartoittaa vapaaehtoisia mukaan järjestämään isätoimintaa. Merkitse rastiruutuun sopivan vaihtoehdon kohdalle ja jätä halutessasi yhteystietosi alle.

Haluaisin toimia vapaaehtoisena.

vertaisryhmissä, isien kesken joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin

isä-lapsi-ryhmissä joka toinen viikko kerran kuussa harvemmin

olla mukana järjestämässä kertaluontoista perheiden tapahtumaa

haluan osallistua muuten toiminnan järjestämiseen

tällä hetkellä minulla ei ole mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena

Haastattelemme muutamia isiä touko-kesäkuussa Isärundia ja isyyttä koskevissa asioissa.

Haastattelu kestää n. tunnin. **Jos haluat osallistua tutkimukseemme, jätäthän yhteystietosi.**

Yhteystietoni koskevat vapaaehtoistoimintaa haastatteluun osallistumista

Nimi: _____

Paikkakunta: _____

Puh.nro: _____

Sähköpostiosoite: _____

Ystävällisin terveisin: Eeva Koskinen (eeva.koskinen.sso@jypoly.fi)

Katri Mustonen (katri.mustonen.sho@jypoly.fi)